REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următorele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner., Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seria garmond pe o colonă 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și invoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Numĕr de Dumineca 46).

„GAZETA“ iese în fie-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șese luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brasov
Administrațiunea, Piața mare, Tergul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șese luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe șese luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 250.—Anul LXVII. Brașov, Vinerĭ 12 (25) Noemvrie. 1904.

Sbuciumărĭ șoviniste.

(a) Decă peste vr'o cincĭ-decĭ, seu sĕ dicem peste vr'o sută de anĭ, pe când — nădăjduim — curentul actual al șovinismului maghiar va fi perit pentru tot-deuna de pe fața pămêntului, făcênd loc altor curente mai cinstite, mai omenescĭ și mai morale, — vr'un urmaș de-ai noștri va rĕsfoi volumele „Gazetei“ și ale altor diare aflătóre prin cele biblioteci, va sta uimit și se va întreba: Cum? Bunicii noștri, sĕrmanii, n'au avut ei nicĭ măcar o di liniștită, o di de armistițiu, ci tot cu arma în mână pentru apărarea limbei? Și nu vor pricepe nepoții noștri ce dihanie drăcéscă a putut sĕ fie șovinismul acela maghiar, împotriva căruia bunicii lor, adecă noi cei-ce purtăm năduful dilei, a trebuit sĕ stăm străjĭ neadormite? Nu vor pricepe, pentru-că — după-cum am dis mai sus — șovinismul acela va fi perit fără urmă.

Și decă vor resfoi și volumele diarelor șoviniste maghiare de astădĭ, de sigur îi va umfla rîsul pe acei nepoțĭ, vĕdênd cum se frământau înainte vreme domnii de la putere, ca sĕ iscodéscă fel de fel de drumurĭ și căĭ, prin carĭ sĕ zoréscă contopirea naționalităților.

Decă stăm bine și judecăm ceea-ce se petrece în societatea maghiară șovinistă, fără sĕ vrem trebue sĕ anticipăm și noi rîsul nepoților noștri.

In Budapesta societatea, ce pórtă numele „Országos magyar szövetség“ în fie-care Sâmbătă ține adunărĭ în carĭ bărbațiĭ carĭ pretind a cunósce pe Românĭ și aspirațiunile lor se întrec care mai de care spre a născoci chipul cel mai desăvîrșit prin care s'ar puté înghiți mai curênd acel primejdios popor, care stă în calea statului național maghiar.

După cum vedem din fóia „M. Közélet“ în ultima adunare s'au ridicat glasurĭ carĭ au stăruit, ca Ungurii sĕ fie îngăduitorĭ și răbdătorĭ, alții éră erau de părere că Românii trebue urmăriți cu energie, ură și intoleranță și s'au găsit în sfîrșit de aceia, carĭ au propovăduit amêndouĕ aceste direcții. Poporul de rênd — spunea Herczeg Ferencz, ales nu de mult deputat la Pecica — e bun, harnic, muncitor. Față cu poporul vor trebui sĕ fie Ungurii îngăduitorĭ. Dér ómenii cu carte dintre Românĭ sunt veninoșĭ, lacomĭ și ațîțătorĭ. Aceștia trebue sdrobițĭ. Apoi a luat cuvêntul Jancsó Benedek, despre care se dice că ar fi cel mai bun cunoscător al cestiunei române. In oposiție cu cuvintele împăciuitóre scrise de Jancsó altă-dată și citate în memorandul episcopilor românĭ gr. or., Jancsó a susținut în adunarea de Sâmbătă, că „între tendențele naționale maghiare și între cele române este o prăpastie așa de mare, încât deosebirile dintre aceste două tendențe nu se vor stinge, de cât atuncĭ, când una din cele două va fi cu desĕvîrșire nimicită“.

Cuvintele acestea sunt fórte grave, însĕ nu sunt noue. Le-a mai spus și baronul Banffy, care dicea în articolele sale, că „Ungaria orĭ va deveni maghiară — orĭ se va prăbuși.“

Va sĕ dică după Jancsó și Banffy între maghiarĭ și naționalitățĭ ar fi o luptă pe viéță și mórte care nu se va sfîrși de cât cu nimicirea unuia dintre beligeranțĭ. Apoi n'aveam dreptate, când diceam că trebue sĕ te umfle rîsul când cetescĭ asemenea lucrurĭ? Par'că popórele ar fi ca indivizĭ singuraticĭ, sĕ le poțĭ stinge așa ușor de pe suprafața pămêntului. Ințelegem: popóre cu ființa oțĕlită în luptele trecutului, cu virtuțĭ și aspirațiunĭ în viitor!

Jancsó de altmintrelea încă e de părere, ca și Herczeg, că tot rĕul provine de la cărturarĭ și că numai aceștia sunt de vină la tóte. Nu sciu sĕrmanii, că la Românĭ tot ce se numesce inteligență își are rădăcinile în popor și că legăturile între cărturarĭ și țĕranĭ la noi sunt mai strînse, de cât la orĭ care alt popor.

Șoviniștii de la putere ar fi în stare sĕ jertféscă orĭ ce, numai sĕ câștige orĭ sĕ sdrobéscă pe aceĭ cărturarĭ românĭ carĭ au sciința și curagiul sĕ reclame pentru popor drepturĭ naționale. De aceste drepturĭ se cutremură cei cu conscienţ̦a neliniștită și de aceea caută sĕ facă desbinare între popor, „care este bun și blând“ — și între agitatorĭ, „carĭ sunt rĕi și vrășmașĭ“. —

Desbinarea acésta însĕ la noi nu o vor puté face.

Revistă politică.

***Brașov**, 11 (24) Noemvrie.*

Evenimente politice de mare însemnătate s'au petrecut sĕptĕmâna acésta în Ungaria. După-ce a vĕdut, că n'o mai póte rĕsbi cu partidele unguresci din oposiție pe cale mai netedă, ministrul președinte *Tisza* s'a hotărît sĕ facă un pas decisiv înainte, prin care c'o *lovitură strașnică sĕ sdrobéscă obstrucțiunea.* Acésta s'a și întêmplat în ședința de Vinerĭ séra a dietei, care ședință va rĕmâné de pomină în analale parlamentarismului maghiar. Tisza și cu majoritatea luĭ cea supusă s'au ridicat ca un singur om ca sĕ apere, vedĭ Domne, de nimicire „parlamentarismul“ și „constituționalismul“ maghiar și în ședința amintită — care a fost una din cele mai tumultuóse — prin surprindere și prin o apucătură aplicată cu multă dibăcie a făcut sĕ se priméscă *moțiunea deputatului Daniel* privitóre la modificarea provisorie a regulamentului camerei. In același timp guvernul *a închis sesiunea camerei și a amânat dieta prin rescript regesc pe timp nedeterminat.*

Faptul acesta a produs mare amărăciune și revoltă în șirurile oposițiunei. Corifeii partidelor oposiționiste s'au vĕdut de-odată strînșĭ la părete și adușĭ în situațiunea tristă de a nu-șĭ mai puté desfășura oratoria în discuțiunile camerei, vĕdură cum li-se ia prin forță o armă puternică din mână, armă cu care au combătut atât de strașnic în ultimii anĭ, — arma obstrucțiunei.

*

Acest fapt împlinit și acest „atentat“ sĕvîrșit de Tisza în companie cu președintele dietei Perczel, a produs, cum am dis, o mare consternare și o revoluțiune și mai mare în sînul partidelor din stânga și stânga estremă. Tóte grupurile și grupulețele acestor partide s'au adunat îndată și au pecetluit alianța între ele, declarând, că de acum înainte vor păși față cu Tisza, ca *„oposiție unită“*, ca o mare *ligă de apĕrare* a drepturilor „națiunei“. S'a ales din sînul lor un comitet de acțiune în frunte cu Kossuth și Apponyi și s'au jurat pe ceriŭ și pe pămênt, că nu vor înceta lupta până când nu vor vedé măturat pe Tisza de pe fotoliul ministerial. Acest comitet de acțiune a și compus în pripă o *adresă către Majestatea Sa* și un *manifest către „națiune“*. In adresa către Maj. Sa se spune, că Tisza a înșelat coróna atuncĭ când a cerut împuternicirea și subscrierea monarchului pentru închiderea sesiunei dietale și amânarea dietei, și cere de la monarch sĕ înlăture din post pe ministrul președinte Tisza, căcĭ s'a făcut

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Ochii negrii.

(Poveste).

De *Emanoil Părăianu.*

A fost odată un Impĕrat a cărui împĕrăție era mare și puternică și ale cărui comorĭ erau vestite; trăia în palatul de sticlă, care se învîrtea după sóre și ale cărui tavane și podele erau de aur și de argint. Bulgărĭ de diamant îi slujiau drept luminărĭ și bălauri cu 12 capete făceau de straje la fie-care ușe, pasĕrile cele mai cântărețe din lume îi formau banda de lăutarĭ și florile cele mai mirositóre îi parfumau palatul.

Dér din tóte minunile de la curtea lui, cea mai mare minune era frumsețea singurei fete ce i-o dăruise Dumnedeu și de care sĕ îndrăgostiră toți feciorii împĕraților vecinĭ.

Nu era diuă sĕ nu soséscă câte un pețitor, i-se rupea însĕ inima împĕratului când se gândea sĕ-șĭ mărite fata și sĕ se despartă de ea. De aceea îi purta cu vorba ba adĭ, ba mâne, numai sĕ-șĭ păstreze odorul.

A dus-o el multă vreme cu vorba, dér se înmulțiseră pețitorii și cea mai mare parte din ei erau feciorĭ de împĕrațĭ puternicĭ, carĭ se hotărîseră sĕ o ia cu sila, decă n'o voi sĕ li-o dea de bună voie. Ce sĕ facă împĕratul, căcĭ avea groză de rĕsbóie, nu fiind-că era fricos, dér nu vrea sĕ se verse sângele supușilor sĕi, nu vrea sĕ vadă case pustiite, mame nenorocite, bĕtrânĭ fără ajutor, soții vĕduve, orfanĭ fără sprijin și vitejĭ schilodițĭ.

Se gândea diua și nóptea cum sĕ-i împace pe toțĭ și sĕ-șĭ păstreze și fata. Se vede, că Dumnedeu vĕdênd inima lui bună l'a îndemnat ce trebue sĕ facă: a hotărît o di în care sĕ se strîngă toțĭ pețitorii, făgăduind că va da pe fiica sa de nevastă aceluia, care îi va găsi un cusur în frumsețe.

Un pristav de la piciórele tronului, ale cărui haine erau țesute numai în fir de aur și în pietri scumpe, chema pe fie-care pețitor sĕ se apropie de fată și sĕ-șĭ dea cuvîntul; ér mai de-o parte șése bĕtrânĭ îmbrăcați în purpură, învĕțații țĕriĭ și sfetnici ai împĕrăției, nemișcațĭ ca șése statue de marmură așteptau rĕspunsul prinților, ca sĕ încuviințeze seu nu dreptatea celor spuse, hotărînd de mâna prințesei.

Dar parcă era un făcut, toțĭ carĭ se apropiau de tron și priveau de aprópe pe fată, rĕmâneau uimițĭ de atâta frumsețe. Ce cusur putea sĕ-i găséscă? Ar fi găsit pete în sóre, florĭ fără miros, pasĕrĭ fără glas, dér ei nu-i găsiau nicĭ un cusur — Oftau! Dumnedeu nu uitase nimic, când se născuse așa de frumósă.

Se bucura împĕratul, se bucurau sfetnicii, se bucurau supușii, c'o sĕ le rĕmâe minunea împĕrăției.

Mai rĕmăsese un singur pețitor, care trebuia sĕ se apropie de tron; nu era nicĭ copil de prinț, nicĭ copil de împĕrat, era un orfan pe care-l găsise împĕratul aruncat într'o pădure și aprópe înghețat pe când era la vînătóre, fiindu-i milă de dênsul a dat ordin sĕ-l aducă la palat unde crescuse împreună cu fiica sa, de care sĕ îndrăgostise unul de altul; împĕratul îi dăduse și lui voe sĕ fie printre pețitorĭ, pe de-oparte ca sĕ satisfacă rugăciunea fiicei sale, căreia nu-i putea refusa nimic; ér pe de alta sĕ-șĭ măguléscă poporul, ca sĕ crédă și supușii că au drepturĭ ca feciorii de împĕrați.

Ajunse în fața tronului, după-ce a privit lung pe prințesă, care tremura de emoțiune, și care ar fi voit în minutul acela sĕ fie cea mai urîtă femeie din lume, ca iubitul sĕu sĕ-i găséscă o miie de cusururĭ. — Pețitorul îngenunchind înaintea împĕratului, a început sĕ rostéscă spre mirarea tuturor:

— Luminate și Mărite împĕrate, când fiica vóstră a venit pe lume, îngerii au plâns în cer de inimă rea, căcĭ pe pămênt s'a născut o ființă care sĕ-i întrécă în frumsețe. — Dumnedeu din radele sórelui i-a împletit pĕrul, din albastrul cerului i-a făcut ochii, cu albéța crinului i-a împodobit fața și cu roșéța trandafirilor i-a zugrăvit buzele. — E frumósă, luminate și mărite împĕrate, dér ar fi și mai frumósă décă în loc de ochĭ albaștrii ar avé ochĭ negri.

Tótă sala a rĕmas uimită la audul acestor cuvinte, toțĭ ochii s'au îndreptat spre fată. —

Avusese dreptate! Orfanul a devenit ginerile împĕratului.

Feciorii de împĕrațĭ au plecat cu inimile sdrobite și de nĕcaz că nu au putut dobândi mâna fetei, s'au unit între dênșii și au pornit rĕsboiŭ contra împĕratului.

S'a ridicat tótă țéra în picióre ca sĕ-șĭ apere împĕratul, care își ținuse cuvîntul, și sĕ pedepséscă pe acei, carĭ nu

nevrednic de încrederea „naţiunei“ şi a Corónei. In manifestul cătră poporul maghiar se înşiră tóte păcatele guvernului şi „naţiunea“ e chemată la luptă contra lui, luptă care sĕ nu înceteze decât după-ce se va reface ce s'a făcut şi se va asigura pe séma „naţiunei“ libertatea constituţională.

Şi acum s'a pornit *agitaţiunea* în întrégа ţĕră. Deputaţii oposiţionalĭ cutrieră prin cercurile lor, convócă adunărĭ de popor şi aranjază fel de fel de manifestaţiunĭ în potriva stăpânirei. Acelaşĭ lucru îl fac şi deputaţii guvernamentalĭ, ba se dice, că chiar ministrul preşedinte Tisza are de gând sĕ facă escursiunĭ prin oraşele cele mai marĭ ale ţĕrii, ca sĕ ţină discursurĭ pentru a lumina obştea asupra politicei sale.

S'a mai întêmplat şi aceea, că vr'o 20 deputaţĭ din partidul guvernului, nefiind învoiţĭ cu ceea-ce a făcut Tisza, au eşit din partidul majorităţii, ér vr'o 2—3 şĭ-au depus mandatul de deputat.

*

Tisza nu se dă însĕ. El e firm decis a-şĭ duce la sfîrşit opera începută şi-şĭ face lui-şĭ curagiŭ. In clubul liberal Tisza a declarat erĭ, că încât pentru el lucrurile stau strălucit, şi crede, că în scurt timp tóte vor fi érăşĭ în ordine. A mai spus Tisza, că sunt minciunĭ scirile rĕspândite de pressa oposiţională despre sguduirea posiţiunei sale la curte şi drept dovadă a adăugat, că Maj. Sa n'a chemat la sine pe nicĭ un bărbat politic pentru a-şĭ lua informaţiunĭ asupra situaţiunei. *Guvernul*, accentua Tisza, *stă neclintit la locul sĕu* şi nicĭ pomenire, ca fie guvernul, fie vr'unul din membrii lui sĕ umble cu gândul de a-şĭ da demisiunea. Am început — dise Tisza — opera menită a aduce rênduială în dietă, şi ceea-ce am început vom şi sfîrşi.

*

In sînul fraţilor noştri din Bucovina s'a întêmplat dilele trecute un lucru, care nu póte de loc sĕ ne înveselescă. *Partidul poporal naţional român din Bucovina a încetat de a mai esista* şi de-odată cu acesta a încetat sĕ mai apară şi organul sĕu de publicitate, diarul „*Deşteptarea*“ din Cernăuţĭ. Diarul „Deşteptarea“ spune, că acesta s'a întêmplat în urma divergenţelor de tactică în luptă, care a provocat spargerĭ şi formărĭ nouĕ politice, şi carĭ apar ca un efect trist al agitaţiunilor democraţilor românĭ.

*

„*K. K. Telegraphen Correspondenz Bureau*“ din Viena, publică o dare de sémă redactată după raportele oficiale ale agenţilor civilĭ austro ungarĭ şi ruşĭ, asupra *resultatelor obţinute până astădĭ prin acţiunea reformelor în vilaetele macedonene.* Populaţiunea a arătat de la început mulţumirea sa pentru acţiunea reformelor şi a adresat celor în drept numĕróse reclamaţiunĭ. 600 din acestea au fost cercetate de agenţiĭ civilĭ. Convicţiunea se întăresce din ce în ce mai mult, că situaţiunea d'inainte de aplicarea reformelor, nu se va reînnoi. Situaţiunea generală a ţĕrei s'a îmbunătăţit; ţĕraniĭ şĭ-au putut face recolta, comerciul a luat un avênt neaşteptat, după cum se constată de cercurile comerciale din Salonic. Un numĕr de 6000 refugiaţĭ, adecă 86 la sută din totalul lor, au reîntrat în ţĕră.

Acţiunea reformelor întêlnesce o piedecă în *resistenţa pasivă a guvernului turc*, în *propaganda revoluţionară* şi în *situaţiunea financiară a ţĕrei.* Acţiunea reformelor se va ocupa în special de cestiunea financiară. Nicĭ funcţionariĭ statului, nicĭ soldaţiĭ nu-şĭ primesc regulat salariile lor; ér pentru armată o soldă neplătită pe trei şi patru lunĭ este regulă. Restabilirea finanţelor este de prima necesitate pentru îndeplinirea reformelor. Agenţiĭ civilĭ de control au decis sĕ se întocméscă un control al serviciului financiar, şi anume ca incasarea tuturor veniturilor statului sĕ se facă prin sucursalele băncei otomane.

Reconstruirea caselor ţĕranilor necesitéză sume marĭ. Serviciul jandarmeriei macedonene a fost asigurat, din punctul de vedere financiar; 23 la sută din efectivul jandarmeriei sunt creştinĭ. Tot asemenea a fost reorganisată instituţiunea gardilor câmpenescĭ „bekdij“. Atacurile Albanesilor pe teritoriile vecine au cădut într'o însemnată proporţiune; şi în acéstă privinţă guvernul turc a depus o energie neaşteptată. Reorganisarea administraţiunei şi justiţiei este făcută. O miie de funcţionarĭ de diferite categoriĭ au fost destituiţĭ séu transferaţĭ; numĕrul funcţionarilor creştinĭ era în Iulie de 311.

De amnistia politică au profitat 2000 persóne. Reforma impositului dijmei a fost făcută. Un sistem raţional de imposite a fost propus de inspectorul general Hussein Hilmi Paşa.

Memorandul Episcopatului

bisericei gr. or. române din Ungaria şi Transilvania, înaintat d-lui ministru de instrucţiune Berzeviczy, in cestiunea reformelor şcolare.

— Fine. —

Trecênd acum la acele disposiţiuni ale proiectului, carĭ se refer la *salarisarea învĕţătorilor*, cu bucurie salutăm nobila nisuinţă a Escelenţei Vóstre, ca sĕ se îmbunătăţéscă starea învĕţătorilor, pe carĭ cu drept cuvênt îi putem numi cei mai marĭ binefăcĕtorĭ ai omenimei. Şi, de óre ce nimenĭ nu póte nega, că orĭ ce şcólă, al cărei temeiŭ este morala religiósă şi patriotismul adevĕrat, împlinesce totodată o misiune a statului, considerăm deplin justificate acele disposiţiuni ale proiectului, carĭ pun în vedere ajutorul de stat pentru şcólele susţinute de confesiuni.

Nu cunóscem o pretensiune mai justă, de cât aceea care cere, ca statul sĕ ajutore materialicesce confesiunile, carĭ susţin şcóle. Suntem însĕ de părere, că disposiţiunile proiectului referitóre la ajutorul de stat nu sunt în consonanţă cu scopul ce trebue sĕ 'l aibă în vedere acest ajutor. Pentru ajutorul oferit se cere preţ. Şi anume, nu se cere aceea, ca prin asta şcólele confesionale sĕ devină mai perfecte, ceea ce ar fi prea natural, ci în schimb pentru acest ajutor se pretinde jertfirea drepturilor firescĭ ale confesiunilor, drepturĭ carĭ sunt asigurate chiar prin legile fundamentale ale ţĕrii.

Articolul de lege XX. din 1848 în §-ul *3* enunţă hotărît, că „tóte trebuinţele şcolare şi bisericescĭ ale confesiunilor recipiate, sĕ se acopere din venitele statului“. Aceeaşĭ lege în §-ul 8 asigură totodată ortodocşilor rĕsăriteni dreptul de disposiţiune în afacerile lor şcolare şi bisericescĭ, şi în scopul acesta învită ministeriul sĕ convóce congresul bisericesc al confesiuniĭ. Efluxul direct al acestei legĭ aci amintite este pe de oparte articolul de lege IX din 1868, care din nou asigură bisericei nóstre dreptul de a dispune independent în afacerile sale şcolare, pe de altă parte Statutul-Organic al bisericei greco-orientale române din Ungaria şi Transilvania, sancţionat de Majestatea Sa, unde în punctul VIII. din Disposiţiunile generale se dice: „Sus atinsele părţĭ organice ale metropoliei se vor îngriji de timpuriu de mijlócele intelectuale şi materiale, carĭ se cer spre ajungerea scopurilor bisericescĭ, şcolare şi fundaţionale; şi în cât nu li-ar succede a acoperi cheltuielile recerute nicĭ în urma colectelor făcute în şi afară de metropolie, întru atât *vor recurge la stat pentru ajutor*“. Nexul e clar. Articolul de lege XX din 1848 dispune, că trebuinţele şcolare ale confesiunilor sunt a se acoperi din venitele statului, dér tot atuncĭ aceeaşĭ lege, cum şi art. de lege IX. din 1868, asigură confesiunii nóstre dreptul de a dispune independent în afacerile sale şcolare.

Legile statului asigură decĭ confesiunii nóstre ajutorul de stat pentru susţinerea şcolelor sale, dér tot odată asigură acestei confesiuni şi dreptul de liberă disposiţiune în aceste şcóle. Legile fundamentale ale statului nostru nu pretind în schimbul ajutorului de stat jertfirea autonomiei nóstre bisericescĭ. Articolii de lege XX. din 1898 şi IX. din 1868 sunt şi astădĭ în vigóre, proiectul de faţă nu scóte din vigóre nicĭ o disposiţiune a acelor legĭ şi astfel este evident, că acele disposiţiuni ale proiectului, carĭ sunt în contrarietate cu disposiţiunile legilor susprovocate, trebuesc schimbate în înţelesul acestor din urmă, căcĭ altfel ţéra ajunge în acea imposibilă situaţiune, că va avé legĭ în vigóre, carĭ stau în perfectă contrarietate una cu alta. Dreptul supremei inspecţiuni dă guvernului posibilitatea de a controla şcólele nóstre, şi décă acestea nu vor corĕspunde chiămării lor, guvernul póte sĕ detragă ajutorul, ce îl va da, orĭ póte chiar sĕ dispună închiderea lor. Ce scop au aşadară acele disposiţiunĭ ale proiectului, carĭ în proporţiune cu ajutorul oferit vréu sĕ ştirbéscă drepturile nóstre asigurate prin legile ţĕrii şi vatĕmă astfel chiar şi aceste legĭ fundamentale?

Escepţionăm faptul, că proiectul stabilesce salariile învĕţătorescĭ în sumă egală pentru ţéra întrégă, câtă vreme este în deobşte cunoscut, că învĕţătorii de la sate şi cei de la oraşe trăiesc în raporturĭ cu totului diferite, şi legislaţiunea ar trebui sĕ fie cu considerare la împrejurarea acésta. Credem că ar fi fórte just şi cu scop, décă pentru învĕţătorii din comunele mai marĭ, mai bogate, apoi pentru cei din centrele cercurilor administrative, pentru cei din oraşe, saliriile învĕţătorescĭ s'ar fixa în sume mai marĭ, de cât pentru cei din comunele micĭ şi sĕrace. Nu numai deosebirea condiţiunilor de

---

ţinuse pe al lor; în fruntea óstei era bărbatul frumósei prinţese, care jurase, că în scurtă vreme se va întórce învingĕtor.

A plâns fata de împĕrat, căcĭ nu trecuse nicĭ o sĕptĕmână de la nuntă, îi era témă de dilele soţului sĕu şi mai cu sémă îi era frică sĕ n'o uite cucerind alte ţĕri şi vĕdênd alte fete de împĕrat cu ochĭ negri.

Ea, cea mai frumósă, se credea cea mai urîtă şi cea mai nenorocită, fiind-că nu avea ochĭ negri. Pe cât de bine îi păruse, că i-a găsit bărbatu-sĕu un cusur ca sĕ fie soţia sa, pe atât era de întristată, când era a lui, că are ochĭ albaştri.

Tótă diua se uita în oglindă şi plângea. — Se mira împĕratul, se mira curtea întrégă de atâtea lacrămĭ şi căta fiecare s'o îmbărbăteze spunêndu-i sĕ nu aibă frică, că soţul sĕu e vitéz şi că în curînd se va întórce fericit la dênsa. Nu ghicea nimenĭ adevĕrata ei durere, afară de o róbă, care i-a spus că scie doctorii sĕ facă din ochĭ albaştri ochĭ negri.

Când a audit fata de împĕrat, puţin a lipsit sĕ nu nebunéscă de bucurie, a luat pe róbă în braţe şi a început s'o sărute, făgăduindu-i că îi va da tot ce va cere numai sĕ facă acéstă minune.

Róba însĕ în loc sĕ se bucure, a cădut în genunchĭ şi a început sĕ se róge de ertare dicênd: Luminată şi frumósă domniţă, din ochĭ albaştri eu pot face cei mai frumoşĭ ochĭ negri, însĕ nicĭ pe soţul Măriei tale, nicĭ sfântul sóre n'o sĕ-l mai poţĭ vedé, căcĭ vei rĕmâné órbă pe vecie.

— Fie, a dis domniţa, dér atuncĭ frumseţea mea n'o sĕ mai aibă cusur şi el n'o sĕ mai găséscă alta mai frumósă ca mine.

Trecuse multă vreme de când bărbatul domniţei plecase la bătălie, trecuse multă vreme de când róba făgăduise sĕ-i facă ochĭ negri, trecuse multă vreme de când domniţa nu se mai arăta nicĭ la plimbare, nicĭ la grădinĭ, nicĭ la masa împĕratului, aşa că se întristase toţĭ supuşii de durerea ei, de aceea bucuria tuturor a fost mare, când a venit vestea că ginerile împĕratului se întórce téfĕr şi biruitor.

Nu se póte descrie primirea, care i-a făcut-o împĕratul şi ţéra la sosire, toţĭ îi eşise în cale cu darurĭ şi cu florĭ, numai însĕ pe cine dorea inima lui mai mult, nu-i eşise spre întîmpinare. Domniţa îl aştepta în sala tronului unde o dobândise de soţie.

Cât de fericit a fost, când a zărit'o pe acelaşĭ tron şi îmbrăcată în aceleaşĭ vestminte cu care era împodobită în diua când atâţia peţitorĭ şi feciorĭ de împĕrat se întreceau sĕ-i céră mâna. — Ii părea şi mai frumósă şi uimit de atâta frumseţe i-se părea că viséză — domniţa avea ochĭ negri.

— Spune-mĭ, iubitul meu, mai am vre-un cusur în frumseţe?

— Nu! Eştĭ frumósă şi acum, cum erai şi cu ochĭ albaştri; nu ai păreche în lume acum, cum nu aveai nicĭ atuncĭ; dér a trebuit sĕ născocesc eu un cusur ca sĕ te pot dobândi pentru fericirea vieţii mele! Dér ce minune! Cum s'au schimbat ochii albaştri în ochĭ negri?

— Pentru ca sĕ-ţi plac ţie pe vecie Dumnedeu a făcut acéstă transformare, dér acum sunt órbă! Mĭ-am dat vederea în schimb pentru iubire!

Şi órbă ar fi rĕmas domniţa tótă viéţa dér s'a înduioşat sfânta Vinerĭ de atâta dragoste, s'a coborît pe pămênt şi sub chipul unei babe bĕtrâne a venit într'o di la prinţ şi i-a spus, că a audit din lume, că domniţa este órbă, însĕ ea este meşteră şi póte sĕ-l redea vederea. Prinţul i-a făgăduit tot ce îi va cere, numai sĕ facă acéstă minune.

Sfânta Vinerĭ însĕ a rĕspuns că trebue sĕ ia vederea altuia ca sĕ o dea domniţei. — Nu s'a găsit însĕ nimenĭ în lume pentru tóte comorile împĕrătescĭ ca sĕ-şĭ dea vederile. Atuncĭ a întrat un porumbel pe feréstră trimis de Dumnedeu şi sfânta Vinerĭ i-a luat vederile şi a vindecat domniţa

(Din „Cartea Săteanului“)

Buha.

— Legendă. —

S'a întâmplat în vremea aceea când Hristos umbla pe pămênt.

Intr'o margine de drum, între Nazareth şi Vifleim, unde calea face o staţie şi jumĕtate, era o crâşmă. Crâşma ca tóte crâşmele era făcută anume pentru călĕtorĭ. Câţĭ făceau calea acésta, sĕ opriau aci, deshămau caii, le dau de mâncare şi-ĭ adăpau, întrau apoi în lăuntru, îşĭ cumpărau sorbitură şi câte o porţiuţă de beutură, şi după puţin popas se duceau mai departe. Crâşmarul era un jidov uscăţiv şi roşcovan. Jidov care ţinea cu multă scumpătate la obiceiurile credinţei în care a fost crescut, căcĭ de la părinţĭ a învĕţat, că a înşela pre unul din aceia cu care el nu are nimic, nicĭ în clin nicĭ în mânec, e una dintre cele mai frumóse virtuţĭ.

traiŭ indică procedura acésta, ci în acest chip la staţiunile învĕţătorescĭ s'ar stabili un tel de gradaţiune şi pentru învĕţătorii din comunele mai micĭ; speranţa avansării la vre-o staţiune mai bine dotată ar fi indemnul cel mai potrivit la încordarea zelului, prin ce pe calea cea mai firéscă am creat între învĕţătorime posibilitatea nobilei concurenţe, care póte sĕ fie o mare binecuvêntare pentru afacerile şcolare. In casul contrar învĕţătoriul bun nicĭ nu se doresce la staţiunile din oraşe, căcĭ în satul seu modest cu aceeaşi léfă póte sĕ trăéscă mai uşor, şi astfel am lipsit învĕţătorimea nóstră de indemnul cel mai firesc al emulaţiunii salutare.

Escelenţa Vóstră Domnule Ministru!

Am terminat observările nóstre, prin carĭ am relevat acele disposiţiuni ale proiectului de sub întrebare, pe carĭ noi le escepţionăm. Ca resultat al acestor observărĭ constatăm, că proiectul cestionat nu numai pedagogicesce este o imposibilitate, ci disposiţiunile lui în deosebĭ vatĕmă adênc dreptul autonom al bisericei nóstre. Proiectul de sub întrebare în cea mai mare parte scóte afacerile şcolare din cercul de competinţă al autorităţilor bisericescĭ şi prin scopul ce se pune instruării limbei maghiare face imposibil şcólelor nóstre sĕ-şĭ împlinéscă acea chemare pedagogică, pentru care confesiunea nóstră îşĭ susţine şcólele sale. Cu adâncă părere de rĕu a trebuit sĕ ne convingem, că am ajuns în astfel de situaţiune, în cât factorii competenţĭ ai bisericei nóstre vor fi necesitaţĭ a supune unei seriόse cercetărĭ întrebarea, décă între împrejurările create prin proiectul de sub întrebare, prin susţinerea mai departe a şcólelor nóstre confesionale, carĭ şi materialicesce apasă deja greu asupra poporului nostru miser, facem orĭ ba vre-un serviciŭ bisericei şi patriei nóstre?

Dér, înainte de ce ne-am hotărî la acest pas de incalculabile urmărĭ, în consciinţa patriotismului nostru sincer şi din considerare pentru interesele sfinte ale bisericei nóstre, cu încredere ne adresăm Escelenţei Vóstre şi ferbinte Vĕ rugăm, ca proiectul de sub întrebare orĭ sĕ-l retrageţĭ cu desĕvêrşire, de óre ce legile în vigóre ale patriei nóstre dau înaltului guvern deplină putere de a controla şcólele nóstre şi a-le închide chiar, décă acelea nu ar corĕspunde cerinţelor legii, orĭ, décă retragerea proiectului ar întîmpina greutăţĭ, sĕ fie schimbate disposiţiunile lui astfel, ca tóte drepturile confesiunii nóstre asigurate prin art. de lege XX din 1848, cum şi prin Statutul organic sancţionat de Majestatea Sa pe temeiul art de lege IX din 1868, sĕ rĕmână nealterate. In ce privesce ajutorul de stat, cerem esecutarea art. de lege XX din 1848, şi în înţelesul acesteĭ legĭ, nu mai puţin pe temeiul punctului VIII din disposiţiunile generale ale Statutului organic, statul, respective înaltul guvern sĕ ne pună la disposiţiune sumele necesare pentru desvoltarea şcólelor nóstre în chip corĕspundĕtor cerinţelor moderne.

Escelenţa Vóstră Domnule Ministru!

De şi în cele premergĕtóre am eshauriat observările nóstre, carĭ se refer strîns la proiectul de sub întrebare, cu tóte acestea credem a ne împlini o patriotică datorinţă, când în legătură cu acésta atragem atenţiunea bărbaţilor de stat, carĭ de present conduc destinele patriei, asupra împrejurării, că şi proiectul de lege despre care vorbim este unul dintre acele mijlóce, prin carĭ se alterézĭ principiile fundamantale ale pactului din 1867/8. O constatăm cu adêncă durere, căcĭ în tendinţa acésta vedem slăbirea condiţiunilor de întărire şi fericire a statului nostru, ér noi deplin credincioşĭ punctului de vedere al bărbaţilor de stat din 1867/8, suntem convinşĭ, că şi fericirea nóstră proprie este condiţionată numai de la fericirea patriei nóstre mult iubite.

Pré frumos esprimă acéstă ideiă genialul şi înaintea poporului nostru în vecĭ neuitatul baron Iosif Eötvös în opul sĕu „Cestiunea naţionalităţilor“. „Opt sute de ani locuitorii de diferite limbĭ ai acestei ţerĭ s'au simţit cetăţeni *ai unei ţerĭ*, carĭ cu privire la limbă au rĕmas Slavi, Români, Germani, dér pentru nicĭ un moment n'au încetat a fi Ungarĭ, şi la carĭ cerbicia cu care au ţinut la limba lor proprie, nicĭ odată n'a primejduit unitatea patriei, căcĭ precum sub jugul turcesc de un veac şi jumĕtate, astfel şi mai târḑiu fiecare naţionalitate numai în puterea şĭ libertatea patriei comune a găsit garanţa libertăţii sale proprii.“

Astfel propovĕduesce poporului sĕu baronul Iosif Eötvös, adevĕr grăind, dér puterea şi libertatea patriei comune nu se póte întemeia pe prigonirea etnică a fiilor ei nemaghiarĭ, carĭ nicĭ odată în contra ei nu au pĕcătuit, carĭ sincer o iubesc, ci numai pe adevĕrata libertate, egalitate şi frăţietate. Acésta a fost intenţiunea legilor fundamentale din 1867/8, ceea ce se adeveresce pe deplin prin proiectele adresei către tron din 1861 şi 1866. „Voim, ca, întru cât se póte acésta face fără dimicarea ţerii şi fără jertfirea independenţei ei legale, tóte pretensiunile naţionale ale compatrioţilor noştri de altă naţionalitate sĕ fie asigurate prin legĭ“ — astfel glăsuesce adresa către tron a dietei din 1861, ér în proiectul de adresă al lui Francisc Deák din 1866 se cuprind următórele: „Majestatea Sa sĕ ne ofere putinţa şi prilegiul pentru regularea raporturilor nóstre interne astfel, ca prin satisfacerea mulţămitóre, drépta şi echitabilă a tuturor cetăţenilor patriei nóstre de orĭ ce naţionalitate şi religiune, ţéra sĕ devină érăşĭ puternică, spre a puté fi stâlp neclintit tronului şi statului.“

Şi de fapt în acest spirit a fost încheiat pactul din 1867/8, care a fost chiemat nu numai sĕ reguleze raportul ţerii faţă de monarch şi faţă de ceealaltă parte a monarchiei, ceea ce s'a sĕvêrşit prin art. de lege XII din 1867, ci a avut chiemarea, ca pe temeiul marilor principii de libertate, egalitate şi frăţietate sĕ resolve şi cestiunea confesiunilor şi naţionalităţilor din ţéră. Espresiunea positivă a acestei resolvărĭ sunt art. de lege IX şi XLIV din 1868 despre confesiunea gr.-orientală, respective despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, despre carĭ legĭ tocmai în ḑilele acestea presidentul de acum al consiliului de miniştri a ḑis, că acelea cuprind în sine promisiunile sĕrbătorescĭ ale naţiunii maghiare.

Este sciut, că legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor este opera proprie a înţeleptului patriei, îl putem numi al treilea întemeietor al patriei, opera lui Francisc Deák, care nu a primit nicĭ proiectul înaintat din partea guvernului, nicĭ cel propus de deputaţii naţionalişti. Francisc Deák a creat articolul de lege XLIV din 1868, decĭ el va fi cel mai chiemat comentator al acestei legĭ. Spiritul sĕu îl chiemăm întru ajutor şi citămm cuvintele rostite de dênsul în dieta din 1871: „Fie care naţionalitate chiar sĕ nu fie naţionalitate politică, are dreptul a pretinde sĕ i-se ofere putinţa pentru crescerea şi cultivarea copiilor sĕi. Trei sute de gimnasii sĕ fie în ţéră, sĕ fie atâtea, în cât tot la 6 mile de pămênt sĕ se afle câte unul, décă vre un gimnasiu nu face instrucţiunea în acea limbă, orĭ cel puţin nu o face mai ales în acea limbă care este limba poporului din acel ţinut, atuncĭ fără îndoială prosperarea învĕţămêntului va fi anevoiósă. — Sĕ ne aducem numai aminte, câte greutăţĭ am întîmpinat noi în tinereţele nóstre prin aceea, că a trebuit sĕ învĕţăm într'o limbă străină şi sĕ privim cât de mult le este uşorat studiul tinerilor noştri prin aceea că învaţă în limba unguréscă. — Tot astfel stă lucrul şi cu privire la limba tuturor celorlalte naţionalităţĭ. — Décă am voi sĕ silim pe cei de altă naţionalitate, ca copiiĭ lor, carĭ unguresce nu sciu de fel orĭ numai puţin, căcĭ dóră în şcólele poporale au învĕţat mai ales în limba lor naţională, în tóte şi pretutindeni sĕ fie instruaţĭ în unguresce, atuncĭ în gimnasiile acelea progresarea tinerilor ar fi imposibilă, părinţii în zadar şi-ar cheltui banii, copiiĭ în zadar şi-ar petrece timpul. — Peste tot, décă voim sĕ câştigăm naţionalităţile pentru noi, apoi asta nu se póte face maghiarisându-le cu orĭ-ce preţ, ci aşa décă le vom face sĕ iubéscă starea lucrurilor din Ungaria. — Căcĭ pentru mine două lucrurĭ sunt lămurite: a voi sĕ i estirpăm ar fi o barbarie strigătóre la ceriŭ, chiar şi atuncĭ când nu ar fi atât de numĕroşĭ, din care causă a-i nimici este imposibil. A ni-i face duşmani, nu zace în interesul nostru.“

Astfel a tâlcuit înţeleptul patriei, Francisc Deák, legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor şi atuncĭ întreg parlamentul l'a aplaudat. Că Francisc Deák cum a înţeles egala îndreptăţire a naţionalităţilor în Ungaria, despre acésta ne dă o classică dovadă vorbirea sa ţinută în 14 Noemvrie 1868 în casa deputaţilor, când în legătură cu ajutorul de stat preliminat pentru teatrul naţional maghiar a venit în discuţiune întrebarea: décă sĕ se dee orĭ ba astfel de ajutor şi teatrului naţional sêrbesc. Atuncĭ Francisc Deák a ḑis: „Eu nicĭ în cestiunea naţionalităţilor nu voesc a urma alt principiu, de cât pe acela al dreptăţiĭ; dér nicĭ de cum nu pot sĕ împac cu dreptatea faptul, ca din dările obştescĭ statul sĕ cheltuiască pentru teatru, ca institut care cultivă limba maghiară, sĕ cheltuiască astfel esclusiv numai pentru un singur popor de o singură limbă şi naţionalitate. In privinţa acésta eu socotesc, că orĭ pentru toţĭ, orĭ nicĭ pentru unul. Décă am puté sĕ dăm

---

Era o ḑi de vară la un cés după amédă. Un călĕtor din Samaria întră în crâşmă şi după datina de acolo îĭ dete bineţe ḑicêndu-i: Pace ţie! Jidovul care îndată cunoscŭ, că cel ce întră nu-i jidov, făcŭ numai din cap şi murmură printre dinţĭ: pacea lui Iehova cu mine şi cu toţĭ semenii mei, dér nu cu tine, care nu eştĭ vrednic a te uita în ochii unuia dintre cei aleşĭ ai lui Iehova.

Călĕtorul întrebă de se póte căpĕta mâncare şi beutură?

Crâşmarul îĭ rĕspunse că da, şi-ĭ aduse într'un tăier mâncare şi într'o ieguţă vin.

Cât le-ar fi preţul? întrébă samarinénul.

Crâşmarul îĭ spuse un preţ de tot mic, omul mâncă şi beŭ şi apoi îşĭ desfăcŭ punga, ca sĕ plătéscă.

Jidovul în loc sĕ priméscă preţul care el îl ceruse până nu s'a apucat omul sĕ mănânce şi sĕ bea, se scârbi şi ḑise: Ce? tu vrei sĕ mĕ înşelĭ în casa mea, între muerea şi copiiĭ mei, când mâncarea şi beutura mea cumpănesce cu un preţ întreit ca cel ce tu vréi sĕ mi-l dai? Asta nu o vei face, ci plătesce cât îţĭ cer, căcĭ de unde nu, ai sĕ-ţĭ laşĭ aci amanet mantaua de pe tine.

Samarinénul chemând de mărturie pe lângă dreptatea lui, pe părintele Avram din ceriŭ, îĭ rĕspunse, că el numai atâta va plăti, cât jidovul a cerut înainte de a-se apuca de mâncat.

Crâşmarul, că técă că pungă, nu vré ci cu muiere cu tot şi cu pruncĭ cu tot se aruncară la bietul om şi-l desbrăcară de haine. Samarinénul suspină şi ḑise: Dómne, cel ce urăscĭ nedreptatea nu mĕ lăsa, ci-mĭ ajută!“ Intr'aceste uşa crâşmei se deschise şi în lăuntru întrară doi ómeni. Era Hristos şi apostolul Petru. Se aşedară la o masă şi privind la Samarinén, Hristos îl întrébă, că de ce supărare e cuprins sufletul lui?

Samarinénul îĭ spuse nedreptatea ce o face crâşmarul.

— Şi credĭ tu că Dumneḑeu pedepsesce pe cel nedrept?

— Cred şi mărturisesc! rĕspunse.

Jidovul sĕ uită mânios la el şi-ĭ ḑise: Pe a ta credinţă eu nu dau nimica, tu eştĭ un pĕcătos nevrednic de darul lui Dumneḑeu şi de cinstea ómenilor, căcĭ eştĭ samarinén.

Sântul Petru neputênd suferi mârşevenia jidovului, îĭ ḑise: Credĭ tu că Hristos este fiul lui Dumneḑeu, care a venit sĕ mântuéscă lumea de pĕcat?

— Nu cred rĕspunse crâşmarul, căcĭ eu aştept pe Mesia care pre poporul cel ales îl va face mare şi tare, ér pe celelalte popóre le va supune sub picióreIe acestuia.

Dér de i-ai vedé puterea şi minunile ce le face, ai crede în el?

— De ar pedepsi pe cei pĕcătoşĭ, şi aci înţeleg pe cei ce nu-s jidovi, ér pe noi ne-ar înălţa şi ne-ar străforma altcum de de cum suntem, sĕ nu fim ca alţĭ ómeni, atuncĭ aş crede în el!

Hristos îl mĕsură cu privirea-i blândă din cap până în picióre şi ḑise:

— Fie-ţĭ ţie după ḑisele tale; că eştĭ pĕcătos, că te supĕră lumina ḑilei, că eştĭ înşelător ca toţĭ tâlharii, numai nóptea sĕ umbli, şi ca sĕ nu fii ca alţĭ ómeni, prefă-te în buhă, capul îţĭ fie gros şi urît, ochii îţĭ fie marĭ şi înholbaţĭ, ér ciocul scurt. Locuinţă îţĭ fie scorburile arborilor, lăcaşurile părăsite şi crepăturile stâncilor ér de hrană sĕ ai şórecii, cloţanii, aricii şi liliecii. Precum felul tĕu e urît înaintea altor ómeni, urît sĕ fii şi tu înaintea tuturor pasĕrilor, tu şi toţĭ ai tĕi.

Jidovul cu toţĭ ai lui sĕ prefăcură în buhe şi cuvêntul cel din urmă îĭ fu: „Câţĭ ca mine toţĭ cu ochĭ marĭ şi înholbaţĭ“, şĭ de atuncĭ atâţia ochĭ înholbaţĭ la cei din némul lui Israil.

Chiuag 1904. *Antoniu Popp.*

pentru toţi, atuncĭ da; décă nu putem, atuncĭ sĕ nu dăm nicĭ pentru limba nóstră. Sĕ ştergem suma întrégă, căcĭ nu voiesc nicĭ o nedreptate, nicĭ chiar atuncĭ când am avé folos de ea".

Astfel a înţeles Francisc Deák egala îndreptăţire a naţionalităţilor. Şi noi suntem convinşĭ, că Francisc Deák bine a cunoscut şi a sciut sĕ aprecieze condiţiunile de fericire şi întărire a patriei.

„Cu cât mĕ ocup mai mult şi mai intensiv cu cestiunea naţională română" — dice Dr. Jancsó Benedek în opul sĕu „Dacorománismul şi politica culturală maghiară" (A Dakorománizmus és a magyar kulturpolitika, II. p. 6) — „cu atât mai mult mi-se întăresce convingerea, că nicĭ de cum nu este în interesul naţiunii maghiare a face încercarea, ca sĕ lipséscă românimea de naţionalitatea sa, ba din contră, este chiar în interesul nostru, ca în patria acésta Românii sĕ se simtă bine deopotrivă ca Românĭ şi ca cetăţeni ungarĭ, ca nu numai cu puterile lor proprii, ci chiar şi cu ajutorul statului şi naţiunii maghiare sĕ se întăréscă în naţionalitate, avere şi cultură, şi că pentru acest ajutor frăţesc, ce li-se va oferi, este în interesul nostru binepriceput a nu cere de la dênşii nicĭ mai mult, nicĭ mai puţin, de cât patriotism curat şi sinceră alipire la patria ungară".

A trebuit sĕ ne provocăm la martorĭ, la martorĭ clasicĭ maghiarĭ pentru a dovedi, că proiectul de lege, care voiesce a împedeca cultivarea în limba lor maternă a fiilor poporului românesc, este în contrarietate cu interesele binepricepute ale patriei, a trebuit sĕ ne provocăm la martorĭ, căcĭ am ajuns în trista situaţiune, în cât noi, prelaţii unei marĭ bisericĭ, nu putem sĕ apĕrăm interesele patriei nóstre după cea mai bună convingere a sufletului nostru, fără ca pentru acésta sĕ nu ni-se arunce numai de cât în faţă acusa nepatriotismului din partea paraziţilor patimei naţionale.

Escelenţa Vóstră Domnule Ministru!

Nicĭ odată poporul nostru şi biserica nóstră nu au pĕcătuit în contra patriei, fiiĭ acestui popor şi acestei bisericĭ cu credinţă îşĭ împlinesc datorinţele patriotice, darea şi-o plătesc, sângele şi 'l varsă, sunt iubitorĭ de pace, şi pentru tóte acestea nu cer în schimb altceva, de cât libertatea, sĕ-şĭ créscă copiiĭ şi sĕ se pótă ruga lui Dumnedeu în limba lor proprie. Nu luaţĭ de la noi aceste sfinte drepturĭ, căcĭ din asta nu va rĕsări binecuvêntare pentru patrie. Şi, ca nicĭ aserţiunea acésta a nóstră sĕ nu fie lipsită de mărturia înţelepciunii, ne provocăm din nou la cuvintele baronului Iosif Eötvös. „Putem face, ca împedecând libera mişcare a naţionalităţilor în comune şi comitate, sĕ amuţéscă acelea vocĭ, carĭ acum pe unii îĭ umple de frică, — putem face, ca concentrând tótă educaţiunea în mânile guvernului, aceea sĕ o folosim ca mijloc pentru lăţirea limbei nóstre proprii, dér ca naţionalităţile diferite ale ţĕrii sĕ-şĭ pérdă consciinţa individualităţii lor, ca sĕ nu se însufleţéscă pentru naţionalitatea lor, aceea pe acéstă cale întocmai aşa nu o vom puté ajunge, ca alţii, carĭ cu aceleaşĭ mijlóce acelaşĭ lucru l'au încercat faţă de naţionalitatea maghiară, şi resultatul la care ne putem aştepta va fi numai acela, că mişcarea acésta, pe care am delăturat-o de la suprafaţa vieţii publice, îşĭ va esercia cu atât mai adênc influinţa sa, şi acea aversiune ce esistă acum în contra limbii maghiare, se va preface în aversiune contra unităţii patriei. (Op. cit. 1903. p. 105)".

Forţa brutală e element destructiv; putere asimilitóre este numai libertatea, egalitatea şi iubirea creştinéscă a deaprópelui. Statul e mare, statul e puternic, interesele lui sunt sfinte, el póte da şi póte lua, dér şi mai puternic este adevĕrul şi duhul vremilor. Orĭ-ce s'ar întîmpla, Escelenţa Vóstră Domnule Ministru, biserica nóstră şi poporul nostru cu credinţă îşĭ va împlini datorinţele sale faţă de patrie, dér limba sa nu o va părăsi, căcĭ scris este despre dênsul, că mai mult îşĭ iubesce limba, de cât vieţa.

Primiţĭ, Escelenţa Vóstră Domnule Ministru, sincera espresiune a deosebitei nóstre consideraţiuni.

Sibiiu, în 19 Iulie 1904.

Episcopatul bisericei greco-orientale române.

Adunare sêrbéscă oprită. Din *Carloveţ* se telegrafiéză, că autoritatea politică *a oprit adunarea poporală*, ce se convocase pe diua de 1 Decemvrie la *Carloveţ* cu scopul, de a-se protesta *contra proiectului Berzeviczy.* Contra oprirei s'a înaintat recurs.

Românii din Maramureş contra proiectului Berzeviczy.

In congregaţiunea comitatului Maramureş, ţinută la 18 Noemvrie, s'a adus la ordinea dilei o propunere, prin care se cere ca membrii acestei congregaţiunĭ sĕ trimită ministrului Berzeviczy o adresă de felicitare, pentru-că a presentat în dietă proiectul sĕu referitor la maghiarisarea şcólelor.

Propunerea a fost iscălită între alţii şi de vicarul Rutenilor şi, din pĕcate, şi de un popă român, care şĭ-a uitat de datoria sa faţă cu Biserica al cărui slujitor este şi faţă cu poporul, care îi dă prescura. Acest popă este *Joódy* László, parochul Vadului, şi nu se scie pentru ce fel de merite, înzestrat şi cu titlul de protopop onorar.

Cum că însĕ nu toţĭ Românii maramureşenĭ sunt de tépa lui Joódy, s'a vĕdut la adunare, unde şĭ-a ridicat glasul d-l Dr. Ioan Mihalyi, fratele mitropolitului de la Blaşiŭ. D-l *Mihalyi*, cu tóte că e fişcal la comitat, a ţinut o cuvêntare, în care a arătat, că proiectul lui Berzeviczy este o călcare de lege. Dênsul a citat mai multe legĭ, prin care se garantéză Românilor dreptul de a avé şcólele lor confesionale şi a declarat că nu póte sĕ voteze încredere lui Berzeviczy.

Tot aşa a vorbit şi vicarul Maramureşului d-l Titu *Budu.*

Numai Joódy a pus ruşinea la o parte şi a glăsuit aşa, că tot omul trebue sĕ înveţe unguresce, căcĭ cine nu scie unguresce este ca un dobitoc (!?)

Când s'a pus propunerea la vot, majoritatea (77) a votat pentru proiect, Românii însĕ, afară de doi deregătorĭ la comitat şi des numitul Joody, au votat contra.

Etă numele acelor bravĭ Românĭ, carĭ prin votul lor au protestat contra maghiarisării şcólelor:

1) Titu *Budu*, vicar. 2) Dr. Ioan *Mihalyi*, fiscal comitatens. 3) Dr. Florentin *Mihalyi*, advocat. 4) Basile *Iurca*, proprietar. 5) Mihail *Pavel*, proprietar. 6) Dr. Ilie *Mariş*, advocat. 7) Ioan *Doroş*, paroch în Slatina şi 8) Simeon *Balea*, paroch în Săpânţa.

Pentru proiect au votat numai Simion *Pop*, fisolgăbirĕu, şi Ioan *Balea*, primnotar la comitat, ér Dr. Aurel *Manu* n'a votat de fel.

Numĕrul celor ce au votat contra propunerei ar fi fost şi mai mare, décă preoţii carĭ sunt membrii la congregaţie, ar fi venit cu toţii. Se vede însĕ, că s'au temut sĕ nu-şĭ piardă ajutorul de stat. Ar fi trist, décă ar fi aşa. In casurĭ unde este vorba de drepturile poporului, preoţii trebue sĕ fie cu poporul, ér nu pentru cei câţĭva arginţĭ, cu stăpânirea. Décă preoţiĭ noştri se vor îndepărta de popor şi vor ţiné cu stăpânirea, atuncĭ vom păţi mâne poimâne ca Rutenii, ai căror popĭ mai toţĭ s'au înstrăinat de popor. Semne de acestea au început sĕ se arate şi printre ai noştri. Dór mai dilele trecute s'a inaugurat un „kişdedov" într'o comună românéscă de pe valea Someşului, ér preotul român din acea comună (Căţcău) a slujit alăturea cu guardianul din Deşiŭ şi cu popa reformat şi a ţinut şi o cuvêntare. După sfinţire s'a ţinut banchet, de la care i-s'a trimis lui Berzeviczy o telegramă de felicitare.

Judece fie-cine acum, décă e bine aşa.

Maramureşenilor însĕ, carĭ şĭ au ridicat glasul şi au votat contra propunerei, li-se cuvine laudă.

Rĕsboiul ruso-japones.

De pe câmpul de rĕsboiŭ din Asia rĕsăritenă au sosit în ultimele dile scirĭ fórte contradicĕtóre. Ele se refer mai ales la *Port-Arthur.* Scirile venite din isvor japones, prin Londra, spun că Japonesii au dobêndit marĭ succese la Port-Arthur; scirile din isvor rusesc, între carĭ şi o telegramă a generalului *Stössel*, afirmă din potrivă, că Ruşilor li-a succes a respinge tóte atacurile duşmanului şi că Japonesii n'au putut sĕ ia în stăpânirea lor până acum nicĭ un fort mai însemnat.

Cel puţin de dece orĭ până acum s'a vestit în lumea largă, că Port-Arthurul a cădut. Tot de atâtea orĭ însĕ s'a constatat, că veştile acestea au fost curate minciunĭ. Ele au fost rĕspândite de speculanţii de la bursa din Londra cu anume scop, de a face sĕ se urce valorile japonese şi a scădé cele rusescĭ.

Se dice, că cetatea se va mai puté ţiné încă cel puţin douĕ lunĭ de dile, póte şi mai mult. Peste 6 sĕptĕmânĭ va sosi în apele Asiei rĕsăritene prima parte a flotei rusescĭ din Baltica, ér peste 8 sĕptĕmânĭ a dóua parte. După sosirea flotei rusescĭ forţele navale japonese vor fi ca şi legate, blocada lui Togo slăbită şi Ruşii de la Port-Arthur puşĭ în posiţiunea de a primi din afară muniţiunĭ şi provisiunĭ.

Pe câmpul de rĕsboiŭ din *Manciuria* nu s'a întêmplat nimic deosebit.

SCIRILE DILEI.

— 11 (24) Noemvrie.

Alegerile municipale în Braşov şi comitat. Precum s'a publicat deja în diarul nostru, alegerile pentru întregirea congregaţiunei comitatense se vor sĕvîrşi pe teritoriul comitatului nostru în diua *de 3 Decemvrie n. 1904.* După noua împărţire a cercurilor respective districtelor se votéză acum în 10 districte electorale, pe noi ne interesézǎ în deosebĭ al III-lea district electoral (Scheiul) şi al X-lea district. (Şépte-sate, Săcelele).

Cum se culeg descântecile şi farmecile

Prietinului Ionel ⁂

Mi-ai scris, dragă prietine, că nu te poţĭ împăca cu ideia, ce póte fi causa, că eu cât ce îmĭ „scot capul din jug, mi'l bag în altul" — după vorba ta — adecă cât ce mĕ vĕd scăpat de esamen, o iau la largul, drumărind „per pedes apostolorum" dintr'un sat în altul, cât îĭ vara de mare, cu pachetaşu subsióră, cu parapleu în mână şi cu carnetul în buzunar (de banĭ nu prea este vorbă).

Etă, frate, sĕ te desluşesc.

Din darul cerului am aplecare spre tot ce e poporal. Îmĭ place sĕ cetesc tot ce sĕ găsesce despre popor şi de ale poporului, şi aşa cetind mult, în urmă mi-a venit pofta ca sĕ umblu şi eu după „creaţiunile lui", sĕ vĕd că ce noroc voiŭ avé, — nu în ale însuratului, cum póte vei gândi tu, — ci în ale „creaţiunilor poporale". Indemnat de mine însumĭ, am luat tălpăşiţa, ca sĕ vĕd lumea românéscă, şi sĕ aud în original şi de la isvor şopta inimei poporului nostru, şi am umblat în vre-o dece ani aprópe întreg Ardealul, Bănatul şi o parte a Sălagiului, adunând câte am putut. Resultatul m'a îndemnat, ca şi în anul acesta sĕ iau drumu de-a lungu şi câmpu de-a latu, ca sĕ mai aud şi sĕ mai adun, numai câte voiŭ avé prilegiu a audi; căcĭ de audit, omul, póte sĕ audă atâtea, câte nicĭ prin minte sĕ-i trécă, numai voinţă sĕ aibă, ca sĕ şi le însemne.

Cum sci, de patru sĕptĕmâni tot drumăresc, făr' de a-ţĭ scrie ceva. Şi sci tu de ce nu ţĭ-am scris? Iţĭ spun drept şi cu sufletul liniştit, că de multe orĭ nu am avut pe ce, apoi dór nu aştepţĭ tu, ca sĕ-'mĭ rup şi foile din carnet, carĭ îmĭ sunt aşa de scumpe. Şi poftescĭ, ca sĕ-ţĭ scriu, că ce-am vĕdut pe unde am umblat, şi că ce am păţit?

Etă, iţĭ împărtăşesc ceva, dér numai puţine, căcĭ păţaniile au fost multe, apoi hârtia e puţină; de alt cum la proxima ocasiune am sĕ-ţĭ comunic din tóte câte ceva mai esenţial.

După cum sci, pornisem singur singurel, inspirat de duhul înaintărei, ca sĕ adun ródele musei poporale. Şi sci cât am umblat? Mult, dér tot nu mult tare; căcĭ necazurile au fost multe „şi mai marĭ şi mai mĕrunte" — apoi sci tu, că décă te ajunge nĕcazul, dĕu nu-ţĭ mai vine pofta de umblat după „colindĭ".

Frate! eram în satu *T.*, unde în urma ferbinţelei căpătasem ceva frigurĭ, după-ce mai înainte mĕ asigurai în contra tómei cu o bună „căpăţină" de prune albe. Momentan m'am gândit la „medicul" local. Acesta mĭ-a şi sosit — sĕ înţelege cam târdior, căcĭ era la strîns de fasole verde. Şi sci tu cine a fost? O babă colea, la fisonomie mai soră cu „mama pădurii".

Sosind acasă de la câmp, în urma întrevenirei unui adjutant invalid (căcĭ cei sănĕtoşĭ nu şed pe acasă în toiul lucrului), — ş'a luat ulcica, — şi hai sĕ vină cât sĕ póte mai repede, spre a face cunoscinţă cu noul ei client. Pricepĭ dór, cine a putut sĕ fie. Ş'a luat ulcica, şi punênd în ea câte-va buruieni, pe carĭ numai ea le-a cunoscut şi vĕdut, a turnat puţină apă peste ele, şi punêndu-le la focul de balegĭ (pe „câmpie" în cele mai multe sate ómenii în timpul verei fac foc numai cu baligĭ), ce îl aţîţă cu câte-va buruieni uscate, strînse de pe răzóre, îmĭ dise: „Domnişorule, d-ta eştĭ deochiat".

— Sĕ póte, îĭ disei, dér de unde o cunoscĭ acésta?

— De unde, asta-ĭ tréba mea, şi nu a d-tale! fù rĕspunsul.

— Dér aşĭ vrea sĕ sciu şi eu.

— Ţĭ-oiŭ spune, după-ce te-oiŭ vedé sănĕtos şi voios.

— Bine, îĭ diseiŭ, şi cu acésta încheindu-se dialogul, ea îşĭ căută de ale sale, învîrtindu-se mereu pe lângă ulcicuţa, ce deja începuse a se înferbînta.

Luă apoi ulcicuţa şi punênd-o înaintea mea, pe o ladă, ce servea de masă şi pat, îmĭ dise: „Domnişorule, închide ochii, că d-tale nu ţi-i slobod sĕ vedĭ ce fac, că de vei vedé, bóla d-tale nu are leac".

— Bine, îĭ diseiŭ, şi prefăcându-mĕ, că nu vĕd, îmĭ închiseiŭ ochii pe jumĕtate, pentru a nu fi observat că voiesc a vedé tóte mişcările ei. Baba, séu mai bine dis „descântătórea satului", pe vremea când îmĭ închiseiŭ ochii aprinse un cotor de „steje" şi o créngă de spin uscat de 9 dile la grinda tindii, făcênd tot crucĭ peste ulcică, aruncă nouĕ bucăţele din cărbunele spinului în ulcică, apoi, după-ce aşteptă puţin, îmĭ dise: — „Domnişorule, bóla d-tale mi se pare că nu e de deochĭ".

— De unde sci, o întrebaiŭ.

— „De unde sĕ sciu, iacă de acolo, cărbunii nu s'au aşedat pe fundu ulcelei, apoi când nu sĕ aşédă, nu-i bóla deochiului.

— Póte sĕ fie şi póte sĕ nu fie, dér pentru aceea şi décă chiar n'ar fi, tot cred că ar fi bine sĕ-'mĭ descântaţĭ, îĭ diseiŭ. Baba ascultându-mĭ rugarea începù:

„N. o pornit
La drumărit
Pe-o vale lungă
Ca nime sĕ nu'l ajungă,
Voios
Sănĕtos
Ca un trandafir frumos.
Dér s'o întâlnit

In Scheiŭ va fi preşedinte de alegere Iosif *Puşcariu*, locţiitor de preşedinte Dr. George *Baiulescu*. Sunt a se întregi locurile următorilor membrii, a căror mandat după lege a încetat: 1) Vas. Sfetea. 2) Arsenie Vlaicu. 3) Octavian Sorescu. 4) Nicolae P. Petrescu, afar' de aceştia trebue aleşĭ încă 2 membrii noi. Locul alegerii e sala de gimnastică a gimnasiului român.

In districtul Săcelelor e preşedinte de alegere Dr. Aladar *Semsey*, locţiitor Iuliu *Masznyik*. Se întregesc locurile a patru mandate: 1) Andreiŭ Sanek, 2) C. Lukács, 3) Alexe Verzea, 4) Ioan Szász Giro. Alegerea se face în sala de şedinţe a comunei din Satulung.

Sperăm firm, că alegĕtoriĭ municipalĭ românĭ îşĭ vor face datoria, procedând solidarĭ în aceste alegerĭ.

Academia Română: Aniversarea morţii lui G. Chiţu. Academia Română s'a întrunit Sâmbăta trecută sub preşedinţa d-lui Ioan Kalinderu. In acéstă şedinţă privată d-l *Tocilescu* a pronunţat din nou înaintea Academiei alocuţiunea scurtă ce a ţinut'o la Craiova cu ocasiunea aniversării a şéptea de la mórtea mult regretatului *G. Chiţu*, fost ministru al instrucţiunei publice în România. Academia a ascultat cu multă atenţiune pe d-l Tocilescu, care a fost secretar general al ministeriului instrucţiunei publice sub G. Chiţu. Felicitând pe orator în numele colegilor sĕi, d-l Kalinderu a adaus, că cu regret a constatat, că la Craiova, unde G. Chiţu avea aşa de numĕroşĭ amicĭ, nu s'a luat nicĭ o iniţiativă pentru a se ridica un monument acestui bărbat, care a fost nu numai un om de stat distins, ci şi un patriot înfocat şi un erudit.

De la Curtea regală română. Regele şi Regina României vor părăsi Duminecă Sinaia, plecând la Bucurescĭ, unde vor rĕmâné peste érnă. — In decursul ernii se vor aranja trei balurĭ de curte şi anume în 1 Ianuarie, 8 Ianuarie şi 16 Ianuarie st. v.

Darurĭ pentru biserică. D-l advocat şi fiscal comitatens Dr. Georgiu *Linul* din Bistriţă, după cum însuşĭ scrie: din adevĕrată dragoste creştinéscă pentru biserica comunei sale natale şi ca o datorinţă morală faţă de vatra părintéscă, în amintirea iubiţilor sĕi părinţĭ a donat pentru naia bisericei din Rebrişóra un frumos candelabru în valóre de 500 cor. — Tot asemenea d-l Georgiu *Mihalcu* învĕţător la şcóla fundaţională din Năsĕud, a donat bisericei un candelabru în valóre de 360 cor. In numele poporului credincios mulţămim călduros marinimoşilor donatorĭ. *Rebrişóra*, 18 Nov. Anton *Precup* preot. Dumitru *Acul* curat. prim.

Cununĭ eterne. La cassa reuniunei femeilor române din Abrud, Abrudsat şi jur, pentru fondul „Corónelor eterne“ administrat de acéstă reuniune, au întrat suma de 10 cor. de la d-l Mihaiŭ *Cirlea* notar public în Abrud ca cunună eternă pentru defuncta dómnă Zinca Roman n. Cepes din Făgăraş; apoi 10 corónе de la d-l Aurel *Danciu* director de mine ca cunună eternă pentru defuncta dómnă Ana Adamoviciĭ din Bobâlna; în fine de la d-l Absolon *Faur*, proprietar în Abrud, suma de 30 corone ca cunună eternă pentru defuncta d-şóră Leontina Faur din Abrud. Se chitéză cu mulţumită. *Abrud*, în 22 Noemvrie 1904 st. n. Silvia *Cirlea* cassiera Reuniunei.

Representanţa comunală a oraşului Braşov va ţiné Mercurĭ în 30 Noemvrie adunare extraordinară în casa sfatului sub preşedinţa d-lui primar *Hiemesch*. Adunarea se va începe la órele $3^1/_2$. La ordinea ḑilei sunt 30 puncte. Inainte de acéstă şedinţă representanţa va ţiné la órele 3 o altă şedinţă extraordinară sub preşedinta viceşpanului d-l Dr. Fr. *Jeckel*. In şedinţa acésta se va alege medicul veterinar al oraşului, al cărui post a devenit vacant prin decedarea fostului veterinar Toma Stoof.

Representaţiunea teatrală românéscă, ce era sĕ se ţină Sâmbătă în 26 Noemvrie n. în Sebeşul Săsesc, *s'a amânat* din cause neprevĕdute.

Logodnă. D-l Stefan *Tăşădan* profesor de religiune şi de limba română la gimnasiul din Oradea-mare, s'a logodit cu d-şóra Melania *Szabo*, strănepóta P. S. Sale episcopul de la Gherla.

Noul ministru de rĕsboiŭ frances. numit în locul lui *André*, cel pălmuit, se numesce *Berteaux* şi nu este general, ci civilist şi încă agent de bursă. Deşi în viéţa lui s'a ocupat mai mult cu daraverĭ financiare şi de comerciŭ, totuşĭ se ḑice că s'ar pricepe şi la administraţia militară. Civilişti la ministeriul de rĕsboiŭ au mai fost ca în Franţa şi în alte ţĕrĭ. Chiar şi în România este actualmente ministru de rĕsboiŭ d-l Dimitrie Sturdza.

Ministrul preşedinte Tisza şi deputatul sas Dr. Lurtz. Diarul vienes *„Die Zeit“* comunică următórele în raportul despre şedinţa furtunósă de Vinerĭ séra a dietei: „Când ministrul preşedinte *Tisza* a voit sĕ predea presidentului camerei rescriptul regal (de amânare a dietei) el ar fi fost *ridicat în slavă* de către deputatul Dr. *Lurtz*, ca astfel sĕ pótă ajunge până la president“. — Diarul săsesc local „Kr. Ztg.“ înregistrând scena acésta hazlie observă, că reporterul diarului „Die Zeit“ se va fi înşelat, probabil, în numirea persónei *atletului* gata de a da ajutor. Ce mai scii?

Numire. Fişpanul comitatului Braşov a numit medic primar comitatens pe d-l Dr. Teodor *Sbârcea*, medic al cercului de jos (Feldióra). Mai departe pe d-l medic prim onor. *Póka* Dezsö din Săcele medic în cercul de sus, ér pe Dr. *Tutsek* Géza din Braşov medic în cercul Săcelelor.

Marĭ ninsorĭ şi viscole în România. Septĕmâna trecută a fost întréga Românie încercată de marĭ viscole şi inundărĭ, carĭ au causat însemnate pagube. Comunicaţiunea pe căile ferate a fost întreruptă în multe părţĭ ale ţĕrii, ér numĕróse sate au stat timp de vre-o trei ḑile sub zăpadă. Numĕróse vite au îngheţat. Astfel se scrie că în judeţul Jalomiţa s'au prăpădit peste 2000 vite. S'au prăpădit însĕ şi numĕroşĭ ómenĭ, carĭ au fost mâncaţĭ de lupĭ. Un soldat din garnisóna Brăilei, care păzea magazinul de praf, a fost atacat alaltăerĭ nóptea de numĕroşĭ lupĭ şi numai după o luptă crâncenă şi după-ce i-au venit întru ajutor soldaţii de pază, a putut scăpa cu viéţa.

Marĭ pagube au suferit oraşele Constanţa şi în deosebĭ portul Sulina, revĕrsându-se valurile turbate ale mării Negre asupra unor părţĭ a oraşului. Numĕroşĭ locuitorĭ şi-au perdut avutul, ér cerealele din magazinele de lângă mare s'au stricat în urma apei, ce pătrunse în ele.

Huiduirea unui predicator grec. „Românul de la Pind“ primesce din Grebena scirea, că Duminecă în 24 Octomvrie în comuna aromânéscă „Băiasa“ şi-a făcut apariţia un predicator grec anume Papa-Tomaide, trimes de archiereul grec din Ianina, ca sĕ predice grecesce la biserica comunală. Cum s'a suit pe amvon şi a deschis gura, toţĭ Românii în frunte cu institutorii G. Baca şi Tache Vaşioti, au strigat în gura mare: „Jos trădătorule! Nu înţelegem ceea-ce spui. Predică în românesce, décă vreĭ sĕ te ascultăm, de nu părăsesce amvonul“. Predicatorul nevoind sĕ se supue dorinţei exprimate de Românĭ şi continuând înainte cu predica sa, se pomenesce numai decât cu un fórte mare numĕr de femei aromânce, carĭ îl apucă de barbă şi-l silesc sĕ părăséscă amvonul. Femeile aromâne însĕ, indignate până la culme de îndrăsnéla predicatorului, l'au luat pe sus şi cu un mare alaiŭ l'au alungat din biserică. Apoi toţĭ bunii Românĭ au făcut o cerere întărită cu pecetea comunităţii la valiul din Ianina, rugându-l ca sĕ oprescă pe acest turburător de a mai veni la Băiasa.

Fapta unui beţiv. Din Bencecul român ni-se scrie, că Moise Blaj locuitor în acea comună în etate de 34 anĭ, în timpul din urmă s'a dat beţiei. In séra de 11 Noemvrie venind acasă beat, s'a luat la céртă cu nevastă-sa, care l'a dojenit din causa că umblă tot cu capul plin. Moise a luat atuncĭ un cuţit şi şĭ-a junghiat soţia drept în inimă.

Avis. Referitor la fasiunile de chiria caselor pro 1905, 1906, 1907 se comunică din partea magistratului, că la chiriile asupra cărora se fasionéză, trebue puse şi competinţele „chiriei de apă“. La partidele carĭ întrebuinţéză apă pentru scopurĭ industriale — d. e. la brutarĭ etc. Chiria apei este a se fasiona comun cu chiria caselor; în rubrica „Observaţii“ însĕ trebue sĕ se arate, care sumă din chiria apei revine pentru industrie, deórece numai partea acésta a chiriei de apă *nu* se socotesce la calcularea chirielor de case.

La un bal ce s'a dat de curĕnd la Londra, o dómnă din înalta societate englesă a purtat un costum de o imensă valóre, presărat de sus până jos cu mărgăritare şi briliante. Numai pantofiĭ plinĭ de perle au costat peste 5000 francĭ.

Concerte. Duminecă în 27 Noemvrie musica militară a regimentului Nr. 50 va da un concert în sala cea mare de la „Gewerbeverein“. In programul variat vedem şi mult aplaudata piesă *„Visul unui reservist.“* Musica va fi dirigiată personal de noul capelmaistru. Bucătaria şi beuturile d-lui Schmidt, precum şi serviciul promt, nu au nevoie de laudă.

— Duminecă în 27 Noemvrie musica comunală va da un concert în sala hotelului „Europa“. Inceputul la órele 8. Intrarea 60 banĭ.

ULTIME SCIRI.

Mukden, 24 Noemvrie. Chinesĭ sosiţĭ la Mukden de la Port-Arthur afirmă, că ganisóna rusĕscă nu şi-a pierdut nimic din curagiŭ şi că la apĕrarea cetăţii iau parte şi Chinesĭ.

Londra, 24 Noemvrie. Agenţia „Reuter“ primesce din Mukden scirea, că ambele armate adversare sunt atât de tarĭ, în cât nicĭ una nu cutéză a lua ofensiva.

Bibliografie.

A apărut:

I. C. *Fanţu:* **Curs complet de corespondenţa comercială** cu esplicarea terminilor comercialĭ. Ediţia a dóua prelucrată şi augmentată I-XI+322 pagine. Tipografia A. Mureşianu. Acéstă carte scrisă în serviciul comerciului şi în special pentru băncile nóstre, apare acum prelucrată fundamental şi adausă cu 4 colĭ de tipar. S'a ţinut cont de o limbă mai potrivită şi s'a căutat a-se unifica — după putinţă — limbagiul comercial întrebuinţat în cassele marĭ comerciale din România. S'a adaus mai departe o terminologie comercială *conţinĕnd peste 500 de terminĭ comercialĭ şi financiarĭ*, cu esplicările de lipsă. Sperăm că publicaţia de faţă va contribui mult la unificarea stilului şi al terminilor comercialĭ, carĭ până acum în mare parte erau neprecişĭ, corupţĭ şi rĕu întrebuinţaţĭ. Credem, că băncile nóstre vor sci apreţia acéstă publicaţiune şi o vor sprijini cu tótă căldura. De vîndare se află la *librăria archidiecesană în Sibiiu*, la *tipografia A. Mureşianu* şi la libraria *Ciurcu în Braşov* cu preţul netto (adecă cu porto cu tot) de *cor. 3.50*, ér pentru România *Lei 4*.

Cu *deocheturile*,
Cu săgetăturile,
Cu uităturile,
Cu pociturile,
Cu loviturile,
Cu îmbolditurile.
Care cum l'o aflat
L'o deochiat,
L'o săgetat,
L'o uitat,
L'o pocit
L'o lovit
L'o 'mboldit
De bólă l'o lovit,
Bóla *deocheatului*,
Bóla săgetatului,
Bóla uitatului,
Bóla pocitului,
Bóla lovitului
Şĭ-a îmbolditului.
El de asta o aflat
La min'o alergat
Ca sĕ-i cânt
Sĕ-i descânt
Sĕ'l vrăjesc
Sĕ'l desvrăjesc
Durerea sĕ-i potolesc.
Pentru bólă rea
Bólă neghióbă,
Bólă blăstĕmată,
Bólă destrăbălată,
Bólă deslegată
Şi nedeslegată,
Bólă vindecată
Şi nevindecată.
Bólă de nu eştĭ deslegată
Te deslégă,
De nu eştĭ vindecată
Te vindecă,
Şi de-o fi *deochetură*
Sĕgetătură
Uitătură
Pocitură
Lovitură
Şi îmbolditură,
De-i de la femeie
Sĕ peie,
Crepe-i ţîţele,
Cure-i laptele,
Sĕ se mire femeile.
De-o fi de vre-o fată
Crepe-i ţîţele
Pice-i cosiţele.
De-o fi de la vre-o babă
Sĕ móră 'ndată
Cu capu spart
Cu trupu ne 'ngropat.
Ptui, bóle rele,
Piară-vĕ viţa
Şi poroditţa,
Că nicĭ de veste,
Nicĭ de poveste,
Sĕ nu vĕ audă,
Sĕ nu vĕ vadă,
Păn' a trăi,
Păn' cu min' s'a lecui.
Amin!“

După-ce îşĭ sfîrşi descânteca, o întrebaiŭ, că mai scie descânta şi de alt-ceva?

— Sciu de orĭ şi ce bubă, de orĭ şi ce muşcătură, „de făcut“ şi de „desfăcut“...

— Dér ce póte sĕ fie „făcutul şi desfăcutul“ acela, o întrebaiŭ, prefăcându-mĕ a nu o pricepe.

— Ce sĕ fie, domnişorule, — iacă trecĭ pe lângă o fată, te place, şĭ-apoi ca sĕ o placĭ şi sĕ o „iai“ îţĭ „face de dragoste“, şi-i pace bună de capu aceluia, décă nu are cine sĕ i descânte de „desfăcut“. —

— Eu încă am trecut adĭ pe lângă fata popii din „L“ şi s'a uitat lung la mine; ce ḑicĭ, óre nu mi-o fi făcut de dragoşte?

— Ce sĕ ḑic? Se póte. Hai sĕ „prăbălim“ şi cu asta, că vĕd şi io, că celalalt descântec nu o sĕ-ţĭ „hăşnălescă“.

Şi se apucă baba, şi mergĕnd la streşina casei îmĭ aduce o legătură de frunḑe ce sĕmăna cu „iarba lui Tatin“ şi mestecându-le cu „forostĕu“ şi „potrócă“, apoi cu vre-o trei fire de „mintă créţă“, le légă la olaltă şi punĕndu-le de-asupra fumului de balegă, îmĭ dise, ca sĕ mĕ duc sĕ-le ţin eu, până ce ea ş'a descânta pragul casei. Aşa am şi făcut. Ea în timpul acela a luat trei fire din mătură şi aprinḑĕndu-le în foc, mătura casa de trei orĭ, ḑicĕnd:

„Des de diminéţă s'o sculat
Des de diminéţă s'o spălat
Frumos s'o îmbrăcat,
Frumos s'o spălat,
Frumos s'o gătat,
De toţĭ câţĭ îl vedea
După el s'o uitat,
Şi s'o uitat
Şi ómenĭ buni
Cu gândurĭ bune,
Şi ómeni rei
Cu gândurĭ rele,
Şi s'o uitat
Şi l'o fermecat
Vre-o fată
Vre-o nevastă,
Etă cum mătur pragu
Aşa-i mătur gându,
Aşa-i mătur rându,
Gându de iubit,
Rându de peţit.
Pe cum mătur casa
Aşa sĕ fie măturat
Cântecul
Descântecul
Cu care l'o legat.
De l'o legat vre-o fată
Sĕ-i crepe ţîţele
Sĕ-i cure sângele
Sĕ-i pice cosiţele,
Sĕ rĕmână curat
Luminat
Ca maica
Precesta
Lăsat,
Ca 'n césu când s'o născut
Ca maică-sa când l'o făcut“.

Th. A. Bogdan.

(Va urma.)

† Andreiŭ Buntoiu.

In diua de 18 Noemvrie, Vinerĭ, a închis ochii pentru totdéuna Andrei *Buntoiu*, în etate de 88 anĭ. Repausatul şĭ-a lăsat prin testament întréga sa avere de peste 100.000 cor. Eforiei şcolare din Braşov cu scop de a se ajutora elevii sĕracĭ. Inmormêntarea s'a făcut cu mare pompă în asistenţa corpului didactic de la tóte şcolile române din Braşov, a elevilor gimnasialĭ şi comercialĭ şi a unui public fórte numĕros. Prohodul s'a oficiat în biserica Sf. Nicolae, cu care ocasiune părintele Dr. Vasilie *Saftu*, preşedintele Eforiei şcolare, a rostit următorul discurs funebru:

In numele Tatălui şi al Fiului şi al sfântului Duch...

Jalnicĭ ascultătorĭ!

Abia s'a strecurat un an şi 19 dile în învălmăşagul pestriţ al vremurilor, de când am însoţit până la pragul vecîniciei pe fericita şi neuitata dómnă Elena A. Buntoiu, şi étă-ne din nou: Profesorĭ şi învĕţătorĭ, studenţĭ şi şcolarĭ, bărbaţĭ şi femei, băeţĭ şi fetiţe, cu toţiĭ de la mic păn' la mare, adunaţĭ în jurul acestui mut sicriu în lăcaşul împĕratului ceriurilor.

Născut în 17 Noemvrie 1816, ajuns la rara vêrstă de aprópe 88 de anĭ, de când a închis ochiĭ iubita sa soţie n'a putut cu nicĭ un preţ bietul bĕtrân cu pletele-ĭ albite de ninsorĭ, sĕ mai găsescă mângăiere în acéstă lume a plângeriĭ.

Am căutat cu intenţie, sĕ-l vĕd cât de des şi sĕ-l încuragez: In zadar, totdéuna îl găsiam trist şi îngândurat. Dér nicĭ că era altfel cu putinţă după o căsĕtorie fericită de nu mai puţin ca 58 de anĭ de dile.

Acum două sĕptĕmânĭ, cădĕnd la pat, cea dintâiŭ grije a lui a fost, ca nobila voinţă depusă în testamentul reciproc încheiat cu soţia sa, sĕ se esecute ad litteram. La binevoitorul sfat al colegului sĕu neica Andreiŭ Lupan, fericitul în Domnul cu *dragoste* s'a învoit, ca sĕ se cheme d-l notar public Petru Nemeş, împreună cu representanţiĭ Eforiei şcolare, şi sĕ procédă la inventarisarea averiĭ.

Cu consciinţa clară şi limpede a indicat însuşĭ tóte valorile, carĭ le are şi unde le are. In faţa ochilor lui s'a dresat procesul verbal obicînuit.

La două dile după acest fapt, l'am găsit mai liniştit în sufletul sĕu: Avea rara mângăere, că binele, care şi l'a propus de mult sĕ-l facă, *l'a esecutat cu propriul sĕu graiŭ.*

In Joia trecută chemat de dênsul ca sĕ-i cetesc o rugăciune, după-ce din nou l'am încuragiat, ca sĕ aibă nădejde în nemărginita putere a lui Dumnedeu, el mĭ-a dis respicat şi apăsat: Dumnedeu sĕ-ţĭ ajute!

Acestea sunt ultimele cuvinte, carĭ le-am audit eu din gura venerabilului nostru bĕtrân.

*

De mic copil, fericitul nostru *Neica Andreiŭ Buntoiu* şĭ-a însuşit în casa părinţilor sĕi cea mai cardinală virtute omenéscă: *frica Domnului.* Trebuia sĕ se simtă fórte rĕu, séu trebuia sĕ fie vremea fórte urîtă, ca sĕ lipséscă el de la sfânta biserică, Dumineca şi sĕrbătórea.

Urea din tot sufletul sĕu viermele neadormit, care róde la măduva multora dintre parochieniĭ noştri: *luxul. Simplu* în traiul dilnic, *modest* în îmbrăcăminte, stătea câte-odată pe feréstră, şi iute se retrăgea. Nicĭ prin cap nu lĭ-ar fi trecut necunoscuţilor, vĕdêndu-l pe stradă, că acest om dispune de o avere fórte considerabilă, atât de nepretenţios era *esteriorul* sĕu.

Tăcut şi rar la vorbă, îţĭ impunea convingerea, că gândesce adênc; când era provocat sĕ-şĭ spună parerea, o spunea verde, grav şi apăsat.

Era *econom în adevĕratul înţeles al cuvêntului*, adecă: In îndelungata lui viéţă şĭ-a impus sie-şĭ o rară abnegaţie în tóte; a strîns şi a adunat necontenit la banĭ, însĕ nu pentru sine şi ai sĕi, ci pentru cel mai nobil scop din lume, pentru *scumpele nóstre şcóle centrale românescĭ.*

Étă pentru ce mai presus de tóte se înalţă, ca cedrul Libanului, din *interiorul* acestui rar bărbat: *generosa lui inimă!*

Jalnicĭ ascultătorĭ!

Aicĭ trebue sĕ mĕ opresc puţin şi sĕ mĕ întreb ca psalmistul David: „Cine va da capului meu apă, şi ochilor mei isvóre de lacrimĭ" (Ieremia, 9. 1)?

Pentru-că aruncând numai o scurtă privire asupra gloriosului trecut al mult cercatului nostru neam şi făcĕnd o comparaţie între bĕtrâniĭ şi tineriĭ noştri, nu pot sĕ nu afirm, că *inima mare românéscă a fost şi este podóba caracteristică aprópe esclusivă a moşilor şi strămoşilor noştri!*

Sĕ fim sincerĭ cel puţin în préjma acestui rece sicriu, care pórtă osĕmintele marelui nostru binefăcĕtor şi sĕ ne punem întrebarea: Óre ce-am fi fost noi în stare, aicĭ în Braşov, sĕ facem cei de astădĭ, décă n'am fi moştenit aprópe totul la bisericĭ şi la şcóle, de la ómenĭ cu *inimă* ca Neica Andreiŭ Buntoiŭ?! . . . . .

Este adevĕrat, că noi avem mai multă *carte* de cât ei; în ce privesce *inima* însĕ mie mi-se pare că suntem nisce pigmei.

Lipsa acestui nepreţuit giuvaer, a *inimei marĭ românescĭ*, provócă apoi în sînul nostru ne mai pomenitele *împărechierĭ*, carĭ rod necontenit la rădĕcina scumpului nostru neam românesc.

Inima mare românéscă a făcut pe fericiţiĭ ctitorĭ şi întemeietorĭ ai şcólelor nóstre, ca şi pe mult iubitul nostru Neica Andreiŭ Buntoiu, sĕ lase cu limbă de mórte tótă averea lor pentru susţinerea scumpelor nóstre şcóle centrale românescĭ!

Inima mare românéscă l'a făcut pe Neica Andreiŭ Buntoiu, ca şi pe ceilalţĭ, sĕ dăruiéscă frumósa lor avere — accentuând grav şi expres în testament — *nu* uneia din cele două bisericĭ comproprietare, ci *amêndurora* la un loc, pentru-ca *amêndouĕ* cu dragoste şi bună înţelegere s'o distribue scumpelor nóstre şcóle!

Inima mare românéscă a făcut pe întemeietoriĭ şcólelor nóstre, ca în §. XII din sacrul legămênt de la 1851, sĕ deoblige înaintea ceriului şi a ómenilor pe representanţiĭ *ambelor* bisericĭ comproprietare, că vor pădi şi apĕra cu sfinţenie scólele nóstre spre fericirea naţională!

Étă pentru ce acum din nou profit de ocasie şi în faţa rarei donaţiunĭ de peste 100,000 (o sută de miĭ) de coróne, făcută şcólelor nóstre de fericitul nostru bărbat, Neica Andrei Buntoiu;

In numele ambelor bisericĭ comproprietare ale şcólelor, în numele Eforiei şi al Delegatiunilor şcolare, în numele corpului profesoral şi învĕţătoresc, tóte corporaţiunĭ, carĭ m'au autorisat sĕ le represint aicĭ, în numele tuturor elevilor şi elevelor şcólelor nóstre învit în special pe dragiĭ mei parochienĭ de la biserica Sf. Nicolae din Scheiŭ şi a Sfintei Adormirĭ din cetate, sĕ fie de acord cu mine, adecă:

Nu putem, dragiĭ mei, sĕ ne manifestăm mai cu demnitate tributul nostru de recunoscinţă faţă cu marele nostru binefăcĕtor, de cât atuncĭ, când aicĭ, în lăcaşul împĕratului ceriurilor, până ce nu l'am băgat în mormênt, cu un glas şi cu o simţire nu vom lua asupră-ne sfântul angajament, *că vom căuta cu toţiĭ fără deosebire, sub mândrul stég al inimei marĭ românescĭ, sĕ aperăm şi sĕ susţinem cu sfinţenie cele mai preţuite odóre, carĭ nile-au lăsat: scumpele nóstre şcóle centrale românescĭ!?* . . . .

Adênca vóstră tăcere îmĭ inspiră nădejdea îmbucurătóre, că aşa va fi!

*

Şi acum, nobile binefăcĕtor, păşesce înainte pe tĕrîmul vecîniciei! Nestrămutata ta credinţă şi buna ta faptă ţĭ-au aşternut un drum presărat cu florĭ! Raiul pămêntesc l'ai dispreţuit, în schimb însĕ vei petrece o vecînicie în neîntrecutul raiŭ ceresc!

Noi, preoţii de astădĭ şi toţĭ urmaşii noştri, — în strictă conformitate cu testamentul tĕu — ne vom ruga cu plăcere pentru nobilul tĕu suflet în altarul românesc!

Numele tĕu va sta de adĭ înainte în pomelnicele Bisericelor nóstre comproprietare alăturea cu al voevodilor şi al celorlalţĭ ctitorĭ fericiţĭ!

Portretul tĕu şi al iubiţilor tĕi, Elena şi Onisim, cu carĭ în curênd te vei întâlni, vor împodobi sala festivă a scumpului nostru gimnasiŭ şi generaţii de generaţii de şcolarĭ, uitându-se la ele, vor vĕrsa lacremĭ de recunoscinţă!

Da, iubite Neică Andreiŭ, tu, podóba epitropilor, fii asigurat, că pentru întreg neamul nostru românesc n'ai murit, ci trăiescĭ şi vei trăi — acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin!

De lângă Năsĕud.

— Sfinţirea bisericei nouĕ din Rebrişóra. —

Duminecă în 30 Octomvrie a. c. comuna fruntaşă *Rebrişóra*, din vicariatul Rodnei, a avut o însemnată di de sĕrbătóre, di de mult dorită în care biserica sa nouă, frumósă şi măréţă s'a sfinţit în asistenţa unui public numeros, cum rar s'a mai vĕdut.

Sunt 14 anĭ la mijloc, de când la iniţiativa unui rebrişorean, depărtat în ţĕrĭ strĕine, fericitul căpitan Artene când-va *Cârcul*, domiciliat în Slavonia, în urma unui ofert de 600 cor. s'a conceput ideea salutară a clădirei unei bisericĭ nouĕ în locul bisericuţei micĭ, scunde seculare din mijlocul comunei, bisericuţă ce devenise în timpul din urmă aprópe ruină şi care lângă drumul ţĕrii fiind, atrăgea mirarea şi compătimirea strĕinului călĕtor.

Ofertul căpitanului Cârcul fù par'că un fel de *memento* pentru Rebrişorenĭ, carĭ treziţĭ din letargia de mai nainte prin glasul iubit al vrednicului lor preot şi părinte sufletesc Anton *Precup*, săriră toţĭ ca unul însufleţiţĭ de un singur gând, avênd cu toţii în sufletul lor un singur dor: zidirea unei bisericĭ nouĕ, vrednică de comuna lor Rebrişóra, cea mai mare comună română unită în întrégă diecesa Gherlei.

Totul ce numai s'a mai putut folosi şi esploata întru ajungerea măreţului scop: predicĭ, apelurĭ, adunărĭ de popor, cuvêntărĭ convingĕtóre etc., în fine tot felul de mijlóce morale s'au folosit de preotul şi conducĕtorii comunei şi, laudă Domnului, glasul acestor vrednicĭ conducĕtorĭ n'a sunat în pustiu, căcĭ acum trei anĭ, în 1901 s'a sfinţit piétra fundamentală a edificiului bisericei, ér Dumineca trecută în 30 Oct. anul 1904, di neuitată ce va rĕmâne vecînic întipărită cu litere de aur în analele desvoltării culturale a poporului român din Rebrişóra, s'a sfinţit prin delegaţii esmişĭ din partea episcopului de Gherla şi prin preoţimea numĕrósă şi alésă, pomposa biserică nouă care situată în cel mai potrivit loc din mijlocul comunei, este fără esagerare una din cele mai frumóse bisericĭ de pe întinsa şi romantica vale a Someşului.

Astădĭ, când visul dulce de acum 14 anĭ este deja realitate, astădĭ când în biserica sfinţită se ridică rugăciunĭ ferbinţĭ de mulţămită şi laudă cătră tronul cel ceresc, poporul din Rebrişóra póte sĕ fie prea mângăiat în sufletul sĕu şi mândru, că jertfele marĭ, de multe orĭ peste puterile lor, aduse pentru zidirea unui locaş vrednic de rugă, au fost încununate de cel mai frumos resultat, după-cum asemenea succes deplin au avut străduinţele, munca fără păreche, zelul şi activitatea neobosită a preotului comunei şi a întregei inteligenţe din Rebrişóra, carĭ mereu au muncit pentru ajungerea măreţului scop.

Laudă şi onóre se cuvine a aduce la acest loc, — ér publicul românesc va sci sĕ aprecieze munca cinstită, — măestrului bisericei, românului Paul Besuan din cetatea Bistriţa, care deşi în decursul zidirei acestei bisericĭ a avut a încerca multe greutăţĭ şi loviturĭ ale sorţii — din cause şi întîmplărĭ neatîrnătóre de voinţa şi vina omului, — el n'a desperat, ci cu gândul la Dumnedeu şi rĕzimat pe puterile-i proprii întocmai ca vestitul măestru *Manole* din frumósa legendă a zidirei pomposei mănăstirĭ a Argeşului, — a lucrat un an..., doi..., trei..., până când în fine:

Domnul sĕ'ndură
Ruga-i ascultă...

şi étă în fine ca resultat al muncei lui stăruitóre: o biserică măréţă de 50.000 cor. ce servesce spre laudă şi mândrie poporului din Rebrişóra, după-cum va servi acéstă de laudă şi amintire vecinică a măestrului român, a numelui lui Paul Besuan. Fruntarul bisericei éraşĭ, care costă 7000 cor. făcut şi acela cu nouă repartiţie pe popor de cătră pictorul Semann din Oradea-mare satisface şi acela tuturor aşteptărilor şi este admirat de toţĭ cei, carĭ-'l privesc.

Actul sfinţirei s'a întîmplat, după-cum amintesc mai sus Duminecă în 30 Oct. a. c., o di de tómnă frumósă şi senină, după atâtea tempestăţĭ şi furtunĭ, după atâtea dile pline de céţă şi norĭ.... pentru poporul din Rebrişóra şi conducĕtorii sĕi.

Incă din zorii dilei începênd lanţurĭ lanţurĭ de trăsurĭ, ce aduceau publicul din marĭ depărtărĭ, îşĭ făceau intrarea în fruntaşa comună Rebrişóra, situată lângă drumul ţĕrii, cale de abia 3 Km. depărtare de Năsĕud, astfel că fără exagerare, numĕrul credincioşilor adunaţĭ în decursul dilei se póte evalua la 4000.

Ansă la acésta a dat şi entusiastul apel al Veneratului oficiŭ vicarial al Rodnei, cătră întréga preoţime din Vicariat, îndemnând'o sĕ participe cu credincioşii sĕi la actul sfinţirei, dându-şĭ obolul pentru o biserică sĕracă, lipsită de venite şi ajutor.

Reverendisimul Domn Vicar *Ciril Deac* prin sfatul şi interesul viŭ arătat în tot decursul zidiriĭ acestei bisericĭ, precum şi cu ocasiunea sfinţireĭ ei, a dovedit din nou însufleţirea şi dragostea ce are faţă de biserica nóstră naţională in general, după-cum a dovedit în atâtea rîndurĭ interesare şi iubire faţă de şcóla românéscă din acest ţinut.

La 8 óre a. m. delegaţiĭ Episcopului de Gherla, în persónele Rvds. Ioan Georgiŭ canonic şi vicariŭ general episcopesc, Rvds. Dr. Octavian Domide canonic, Rvds. Ciril Deac vicariŭ, insoţiţĭ de un banderiu imposant de călăreţĭ avênd în frunte pe înv. Leon Moldovan, apoi de o mulţime de trăsurĭ, îşĭ făcură întrarea în comuna Rebrişóra, în sunetul duios al clopotelor şi în bubuitul asurzitor al treascurilor.

In faţa şcólei frumos decorate, unde se ridicase arc de verdéţă şi florĭ, aşteptaŭ întru întîmpinare elevii şcólei şi mulţime de popor, avênd in frunte inteligenţa din Rebrişóra şi comitetul de primire.

După o mică şi potrivită cuvêntare de „bun sosit", rostită din partea preotului comunei, cortegiul imposant se puse în mişcare cătră biserica nouă, între nesfîrşitele urale de „sĕ trăéscă" ale poporenilor, înşiraţĭ până la biserică pe ambe laturile drumului.

Era un moment imposant şi sĕrbătoresc acesta, ce înalţă minţile şi mişcă inimile până la lacrimĭ.

La 9 óre, după ceremonialul obicinuit, în care se luà adio dela vechia bisericuţă, se începù liturghia solemnă, pontificând Rvdsmiĭ Ioan Georgiu, Dr. Octavian Domide şi Ciril Deac, încunjuraţĭ de preoţime alésă, între carĭ protopopii Gerasim Domide, Pamfiliu Grapini şi Iacob Pop, cu totul vre-o 24 preoţĭ din vicariat.

Cântările la liturghie au fost esecutate cu multă precisiune şi esactitate, de către corul reuniunei române de cânt din Rebrişóra, ale căreia statute au fost aprobate de guvern.

Vocile plăcute ale coriştilor şi coristelor, armonia dulce şi siguranţa cu care fiecare corist îşĭ esecuta rolul sĕu, era dovadă vie, că tînĕra reuniune de cânt din Rebrişóra are solide base, că instrucţia primită a prins rădĕcinĭ afunde şi că astfel esistenţa şi funcţionarea reuniunei este asigurată pe viitor.

Meritul întreg la acésta îl are cunoscutul profesor de musică dela gimnasiul superior fund. românesc din Năsĕud, Emil Stefănuţiu, care întru infiinţarea şi crearea de corurĭ de plugarĭ în aceste părţĭ şĭ-a câştigat frumóse merite.

La finea liturghiei Rvds. D. canonic Dr. *Octavian Domide*, cunoscutul predicator şi bărbat valoros al ţinutului nostru grăniţĕresc, a ţinut cu vocea-ĭ dulce şi sonoră o predică alésă şi instructivă, cum numai D-sa scie spune, predică ce în decurs de o óră întrégă atrase atenţiunea marelui public asistent, predică plină de poveţe şi învĕţături frumóse, ce străbat mintea şi inima omului.

După sfîrşitul liturghiei solemne, óspeţii aleşĭ şi inteligenţa întrégă se retraseră în ospitala casă a preotului local Anton Precup, unde-ĭ aştepta un dejun delicios şi bogat, după care la óra $1^1/_2$ p. m. în vasta sală a şcólei conf. se începù *banchetul.*

In decursul banchetului, la care au luat parte 130 pers. s'au ridicat 12 toaste oficióse, în mijlocul veseliei şi însufleţirei generale ale óspeţilor, pe a cărora faţă se cetea bucuria şi buna disposiţiune după o di petrecută în lucrurĭ şi fapte bune, plăcute înaintea lui D-deu şi a ómenilor.

In decursul banchetului, corul reuniunei, condus de către măestrul sĕu, profesorul Emil Ştefănuţiŭ, esecută câte-va cânturĭ poporale fórte potrivite, în aplausele frenetice ale tuturor óspeţilor.

Abia la 4 óre se fini banchetul, óspeţii şi publicul se retrase pentru un moment pe la cvartirele lor, pentru-ca de séră la órele 7 sĕ se reîntrunéscă din nou in sala şcólei, unde urmà *concertul* reuniunei de cânt, împreunat cu *teatru* şi urmat de *dans.*

Séra la órele 7 precis, vasta sală a şcólei conf., fiind plină de publicul adunat, se începù concertul, executându-se cu multă precisiune şi între aplausele nesfîrşite ale auditorului 5 cântărĭ poporale, alese cu mult gust şi potrivite pentru publicul inteligent, ca şi pentru popor.

Intre cântărĭ s'au declamat două poesii naţionale: „Limba mea" şi „Fica de român", de două şcolăriţe, ér la fine urmà piesa teatrală „*Sórtea beţivului*", comedie într'un act, o piesă fórte acomodată şi instructivă pentru popor, în care rolurile de căpetenie le-au avut cu deosebire trei per-

sóne: *Florea bețivul* (d-l învěțător D. Irini), *soția sa Safta* (d-na notărășiță Berta Rus) și *jidanul Izsák Mekler* (d-l notar Ioan Rus).

Fie-care din acestea trei persóne șĭ-au interpretat rolul corect și natural, dovadă că publicul în repețite rêndurĭ i-a onorat cu aplausele sale.

Laudă se cuvine a aduce la acest loc d-nei și d-lui notar Ioan Rus, carĭ au arătat și cu acésta ocasiune, că-șĭ iubesc poporul în mijlocul căruia se află, se sciu apropia de el, se însufleţesc pentru causele lui de obşte şi lucréză cu adevěrată căldură şi dragoste la înaintarea şi înflorirea acestei comune românescĭ.

D-l învěţător Demetriu Irini are, fără 'ndoélă, partea leului întru reușita acestei piese teatrale, prin împrejurarea, că nu numai că a aranjat-o, nu numai că a avut unul din rolurile principale în esecutarea ei pe scenă, dér dênsul este și *autorul* acestei piese teatrale, la care a lucrat timp îndelungat.

La timpul sěu voiŭ publica acésta piesă teatrală originală, ca publicul românesc sě vadă şi aprecieze valórea morală şi instructivă a acesteia pentru poporul nostru. In acéstă piesă teatrală se arată până la evidenţă: urmările funeste ale beţiei, demoralisarea şi ruina totală a familiilor ca şi a indivizilor. Intr'asta stă valórea reală a acestei piese teatrale, că din patima beţiei urméză tóte relele şi că jidanii pripășițĭ, pe la sate, sunt adevěrate lăcuste, ce rod mereu la inima ţěranului român, demoralisându-l, ruinându-l.

Abia la 9 óre finindu-se concertul şi teatrul, urmă până în zorii dilei cu multă însufleţire *dansul*, la care inteligenţa şi popor luară parte, oferind un tablou din cele mai pitorescĭ, vědênd costumele elegante de la oraș, amestecându-se cu frumosul port ţěrănesc de la sate.

Abia în zorii dilei, publicul, óspeţii au început a-se depărta la ale lor, ducênd amintirea plăcută a unei însemnate şi memorabile dile de sěrbătóre pentru comuna Rebrişóra, di, a căreia amintire vecinic neştersă va rěmâne în sufletele lor.

De încheiere amintesc, că venitul total al bisericei, în diua de 30 Oct. a. c. din încassările efectuite, se ridică la considerabila sumă de *2200 cor.* ér séra la cassă, ca taxă de întrare, au întrat *cor. 147·80*, ér pentru scopurile reuniunei de cânt, s'au colectat în urma apelului călduros al M. On. Domn protopop al Bistriţei, Gerasim Domide, *33 cor.*, din care sumă se vor procura note, piese teatrale etc. pentru reuniune, tóte acestea semn învederat de modul, cum publicul mare românesc a sciut a se însufleţi pentru biserica sěracă din Rebrişóra, precum şi pentru causele de obşte ale poporului de acolo.

Fie acésta dovadă un îndemn tot mai mult pentru inteligenţa şi poporul din Rebrişóra, de a lucra şi pe viitor cu acelaşĭ zel şi însufleţire pentru interesele bisericei şi şcólei românescĭ, precum şi pentru prosperarea şi înflorirea atât morală, cât şi materială a întregei comune.

M. L.

Reuniunea
învěţătorilor românĭ unițĭ din Archidiecesă.

De lângă Mureş, Oct. 1904.

XV.

In procesul verbal al adunărei generale ţinute în 9 Nov. 1903 Şedinţa a III-a pag. 45 a Fóei Scol.) se face amintire scurtă şi despre „Reuniunea de înmormêntare", — unde se dice că punêndu-se pe tapet proiectul acestei reuniuni presentat de despărţěmêntul Sibiiu, în principiu acela s'a primit şi s'a predat despărţémintelor, ca sě-l desbată în adunările lor, ca apoi în adunarea generală viitóre sě se pótă decide în merit.

In procesul verbal din cestiune ér nu se póte constata, că proiectul acesta trecut'a prin retorta comitetului central, — care după statutele reuniunei are dreptul şi îndatorirea de a desbate, pertracta şi opina în detaliŭ tóte propunerile, ce se îndrepéză cătră adunarea generală, care apoi, fiind convins, cum-că cutare propunere s'a deliberat în comitetul central, mai uşor póte trece peste un obiect şi a aduce decisiuni meritorie. Astă procedură se observă în tóte asociaţiunile şi reuniunile conduse conform statutelor, de la carĭ din motive ponderóse nu se fac abaterĭ.

Póte că biroul central va fi observat aicĭ prescrisele statutelor nóstre; — după asta din procesul verbal publicat în organul reuniunei nu se póte constata, vor da deslușirile necesare cei presențĭ în adunarea generală numită. —

Conform § 21 al statutelor, despărţěmintele au se ţină tot la o jumětate de an câte o adunare; adunările acestea fiind în curgere, vor fi obligate a satisface provocărei adunărei generale, a desbate şi a censura proiectul şi aşĭ aşterne la biroul central opiniunea lor, ca aşa acela sě devină în posiţiunea plăcută de a recomanda prin comitetul central adunărei generale primirea acestui proiect salutar pentru toţĭ membrii reuniunei.

Sě învěţăm de la alţii, carĭ ne-au premers în astă privinţă! Vedem cum prosperéză reuniunile de acéstă natură în Deva, Orăştie, Sibiiu şi în alte localităţĭ, unde se crează din venitele reuniunei fondurĭ umanitare şi de binefacere. Pentru ce sě nu constituim şi noi o atare reuniune, în deosebĭ când § 10 al proiectului de statute dispune, ca din venitele statutare sě se constitue un fond de reservă, ale cărui interese se vor întrebuința pentru crearea unui fond de ajutorarea věduvilor şi orfanilor minoreni ai membrilor ei.

Mureşanul.

Convocărĭ.

Comitetul despărţěmêntului Mercurea al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român" convóca prin acésta adunarea cercuală pe Joi în 25 Noemvrie (8 Decemvrie) a. c. în opidul Mercurea, la care se învită toţĭ membrii şi toţĭ cei chemaţĭ a promova interesele culturale ale poporului român.

Programa: 1) La 8 óre a. m. liturgia cu predică. 2) La 9 óre deschiderea adunărei prin president. 3) Raportul general. 4) Alegerea unei comisiuni pentru censurarea raţiociniului şi încassarea taxelor de la membrii vechĭ şi noi. 5) Instituirea de agenturĭ în comunele despărţěmêntului. Membrii agenturilor vor fi însărcinaţĭ cu ţinerea de prelegerĭ poporale în decursul iernei. 6) Stabilirea budgetului pe 1905. 7) Constituirea despărţěmêntului pe periodul nou. 8) Prelegerĭ. 9) Propunerĭ.

Din şedinţa comitetului ţinută la 5/18 August 1904.

Avr. Pecurariŭ, director. *Demetriu Munthiu*, secretar

*

Membrii fundatorĭ, pe viaţă, ordinarĭ şi ajutătorĭ ai Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român din despărţěmântul Bistriţa, se convócă la adunarea cercuală, ce se va ţine în Bistriţa Dumineca în 27 Noemvrie 1904 la órele 11 înainte de amiadĭ în biserica greco-catolică cu următorul program:

1) Deschiderea adunării. 2) Raportul comitetului despre activitatea de un an. 3) Censurarea socotelilor de pe anul 1903. 4) Statorirea budgetului de pe 1903. 5) Alegerea directorului şi a membrilor în comitetul despărţěmântului pe un period de 3 ani. 6) Conferirea premiului de 20 Cor. în aur pentru stupărit. 7) Inscrierea de membrii noi. 8) Prelegerĭ poporale. 9) Inchiderea adunării.

La aceasta adunare se învită toţĭ cei ce se intereséză de cultura poporului şi mai ales poporul de la sate.

Din şedinţa comitetului despăţămêntului Bistriţa, ţinută în 7 Noemvrie 1904.

Dr. Gavril Tripon, director. *Dr. Victor Onişor*, secretar.

Anunţurĭ de căsětorie.

De la 11—17 Noemvrie.

1) Nicolae Răhaian gr. cat. lucrător cu Iustina Dancea gr. or. amîndoi din Braşov. 2) Aurel Arnold Feier gr. cat. cancelist la judecătorie în Câmpenĭ cu Berta Maria Derner rom. cat. din Braşov.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**

Redactor responsabil **Traian H. Pop.**

sóne: *Florea bețivul* (d-l învĕțător D. Irini), *soția sa Safta* (d-na notărășiță Berta Rus) și *jidanul Izsák Mekler* (d-l notar Ioan Rus).

Fie-care din acestea trei persóne și-au interpretat rolul corect și natural, dovadă că publicul în repețite rênduri i-a onorat cu aplausele sale.

Laudă se cuvine a aduce la acest loc d-nei și d-lui notar Ioan Rus, cari au arătat și cu acésta ocasiune, că-și iubesc poporul în mijlocul căruia se află, se sciu apropia de el, se însuflețesc pentru causele lui de obște și lucréză cu adevĕrată căldură și dragoste la înaintarea și înflorirea acestei comune românescĭ.

D-l învĕțător Demetriu Irini are, fără 'ndoélă, partea leului întru reușita acestei piese teatrale, prin împrejurarea, că nu numai că a aranjat-o, nu numai că a avut unul din rolurile principale în esecutarea ei pe scenă, dér dênsul este și *autorul* acestei piese teatrale, la care a lucrat timp îndelungat.

La timpul sĕu voiŭ publica acésta piesă teatrală originală, ca publicul românesc sĕ vadă și aprecieze valórea morală și instructivă a acesteia pentru poporul nostru. In acéstă piesă teatrală se arată până la evidență: urmările funeste ale beției, demoralisarea și ruina totală a familiilor ca și a indivịdilor. Intr'asta stă valórea reală a acestei piese teatrale, că din patima beției urméză tóte relele și că jidanii pripășițĭ, pe la sate, sunt adevĕrate lăcuste, ce rod mereu la inima țĕranului român, demoralisându-l, ruinându-l.

Abia la 9 óre finindu-se concertul și teatrul, urmă până în zorii ḍilei cu multă însuflețire *dansul*, la care inteligența și popor luară parte, oferind un tablou din cele mai pitorescĭ, vĕḍênd costumele elegante de la oraș, amestecându-se cu frumosul port țĕrănesc de la sate.

Abia în zorii ḍilei, publicul, óspeții au început a-se depărta la ale lor, ducênd amintirea plăcută a unei însemnate și memorabile ḍile de sĕrbătóre pentru comuna Rebrișóra, ḍi, a căreia amintire vecinic neștérsă va rĕmâné în sufletele lor.

De încheiere amintesc, că venitul total al bisericei, în ḍiua de 30 Oct. a. c. din încassările efectuite, se ridică la considerabila sumă de *2200 cor.* ér séra la cassă, ca taxă de intrare, au întrat *cor. 147·80*, ér pentru scopurile reuniunei de cânt, s'au colectat în urma apelului călduros al M. On. Domn protopop al Bistriței, Gerasim Domide, *33 cor.*, din care sumă se vor procura note, piese teatrale etc. pentru reuniune, tóte acestea semn învederat de modul, cum publicul mare românesc a sciut a se însufleți pentru biserica sĕracă din Rebrișóra, precum și pentru causele de obște ale poporului de acolo.

Fie acésta dovadă un îndemn tot mai mult pentru inteligența și poporul din Rebrișóra, de a lucra și pe viitor cu același zel și însuflețire pentru interesele bisericei și școlei românescĭ, precum și pentru prosperarea și înflorirea atât morală, cât și materială a întregei comune.

M. L.

Reuniunea

învĕțătorilor românĭ unițĭ din Archidiecesă.

De lângă Mureș, Oct. 1904.

XV.

In procesul verbal al adunărei generale ținute în 9 Nov. 1903 Ședința a III-a pag. 45 a Foei Scol.) se face amintire scurtă și despre „Reuniunea de înmormêntare", — unde se ḍice că punêndu-se pe tapet proiectul acestei reuniuni presentat de despărțĕmêntul Sibiiu, în principiu acela s'a primit și s'a predat despărțĕmintelor, ca sĕ-l desbată în adunările lor, ca apoi în adunarea generală viitóre sĕ se pótă decide în merit.

In procesul verbal din cestiune ér nu se póte constata, că proiectul acesta trecut'a prin retorta comitetului central, — care după statutele reuniunei are dreptul și îndatorirea de a desbate, pertracta și opina în detaliŭ tóte propunerile, ce se îndrepéză către adunarea generală, care apoi, fiind convins, cum-că cutare propunere s'a deliberat în comitetul central, mai ușor póte trece peste un obiect și a aduce decisiuni meritorie. Astă procedură se observă în tóte asociațiunile și reuniunile conduse conform statutelor, de la carĭ din motive ponderóse nu se fac abaterĭ.

Póte că biroul central va fi observat aicĭ prescrisele statutelor nóstre; — după asta din procesul verbal publicat în organul reuniunei nu se póte constata, vor da deslușirile necesare cei presențĭ în adunarea generală numită. —

Conform § 21 al statutelor, despărțĕmintele au se țină tot la o jumĕtate de an câte o adunare; adunările acestea fiind în curgere, vor fi obligate a satisface provocărei adunărei generale, a desbate și a censura proiectul și ași așterne la biroul central opiniunea lor, ca așa acela sĕ devină în posițiunea plăcută de a recomanda prin comitetul central adunărei generale primirea acestui proiect salutar pentru toțĭ membrii reuniunei.

Se învĕțăm de la alții, carĭ ne-au premers în astă privință! Vedem cum prosperéză reuniunile de acéstă natură în Deva, Orăștie, Sibiiu și în alte localitățĭ, unde se crează din venitele reuniunei fondurĭ umanitare și de binefacere. Pentru ce sĕ nu constituim și noi o atare reuniune, în deosebĭ când § 10 al proiectului de statute dispune, ca din venitele statutare sĕ se constitue un fond de reservă, ale cărui interese se vor întrebuința pentru crearea unui fond de ajutorarea vĕduvilor și orfanilor minoreni ai membrilor ei.

Mureșanul.

Convocărĭ.

Comitetul despărțĕmêntului Mercurea al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român" convóca prin acésta adunarea cercuală pe Joi în 25 Noemvrie (8 Decemvrie) a. c. în opidul Mercurea, la care se învită toțĭ membrii și toțĭ cei chemațĭ a promova interesele culturale ale poporului român.

Programa: 1) La 8 óre a. m. liturgia cu predică. 2) La 9 óre deschiderea adunărei prin president. 3) Raportul general. 4) Alegerea unei comisiuni pentru censurarea rațiociniului și încassarea taxelor de la membrii vechĭ și noi. 5) Instituirea de agenturĭ în comunele despărțĕmêntului. Membrii agenturilor vor fi însărcinațĭ cu ținerea de prelegerĭ poporale în decursul iernei. 6) Stabilirea budgetului pe 1905. 7) Constituirea despărțĕmêntului pe periodul nou. 8) Prelegerĭ. 9) Propunerĭ.

Din ședința comitetului ținută la 5/18 August 1904.

Avr. Pecurariŭ, director. *Demetriu Munthiu*, secretar

*

Membrii fundatorĭ, pe viață, ordinarĭ și ajutătorĭ ai Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român din despărțĕmântul Bistrița, se convócă la adunarea cercuală, ce se va ține în Bistrița Duminecă în 27 Noemvrie 1904 la órele 11 înainte de amiaḍĭ în biserica greco-catolică cu următorul program:

1) Deschiderea adunării. 2) Raportul comitetului despre activitatea de un an. 3) Censurarea socotelilor de pe anul 1903. 4) Statorirea budgetului de pe 1903. 5) Alegerea directorului și a membrilor în comitetul despărțĕmântului pe un period de 3 ani. 6) Conferirea premiului de 20 Cor. în aur pentru stupărit. 7) Inscrierea de membrii noi. 8) Prelegerĭ poporale. 9) Inchiderea adunării.

La aceasta adunare se învită toțĭ cei ce se intereséză de cultura poporului și mai ales poporul de la sate.

Din ședința comitetului despățămentului Bistrița, ținută în 7 Noemvrie 1904.

Dr. Gavril Tripon, director. *Dr. Victor Onișor*, secretar.

Anunțurĭ de căsĕtorie.

De la 11—17 Noemvrie.

1) Nicolae Răhaian gr. cat. lucrător cu Iustina Dancea gr. or. amîndoi din Brașov. 2) Aurel Arnold Feier gr. cat. cancelist la judecătorie în Câmpenĭ cu Berta Maria Derner rom. cat. din Brașov.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactor responsabil **Traian H. Pop.**